

De Agenda voor Werkend Nederland.

Omdat het eerlijker moet.

Waarom een Agenda voor Werkend Nederland?

Als je iets wilt opbouwen in je leven, als je vooruit wilt komen, dan is hard werken dé manier om dat te kunnen doen. Dat is waarom de VVD er al jaren op hamert dat werken moet lonen. En dat meer werken, meer moet lonen.

Werk dat loont, dat gaat voor ons over twee zaken: vrijheid en eerlijkheid.

Als werken niet loont en jij niet vooruitkomt, dan staat dat je in de weg om zelf het stuur in handen te nemen. Om zelf de regie te hebben over je leven. Dat geeft jou minder vrijheid om een goed leven op te kunnen bouwen. Om je geen zorgen te hoeven maken over rekeningen, als je gewoon iedere dag hard werkt.

Maar werk dat loont, dat gaat voor ons ook over eerlijkheid. Als werken niet loont, leven we niet in een eerlijk land. En als je wel kúnt werken, maar níét werken meer loont dan wél werken, dan leven we al helemaal niet in een eerlijk land.

Helaas gaat het op deze punten nu niet goed in Nederland. Te vaak zien we dat mensen in Nederland onvoldoende de ruimte krijgen om hard te werken. Omdat ze verstikt worden door regels, of worden tegengehouden door procedures. Zo creëren we een economie en een cultuur die mensen klein houdt. Die ambitie niet beloont, maar afstraft. Die hard werken ontmoedigt. Een samenleving die gebouwd is op de schouders van hardwerkende mensen komt op deze manier tot stilstand. Dat wil de VVD niet laten gebeuren.

Dat moet anders. Het roer moet om. Daarom lanceert de VVD deze agenda. Een agenda voor alle harde werkers op wie dit land gebouwd is en nog iedere dag bouwt. Een agenda voor al die miljoenen Nederlanders die iedere dag hun best doen en doen waar ze goed in zijn. Mooie producten maken. Zorg verlenen. Voor de klas staan. Ze werken in loondienst of hebben het risico genomen om te gaan ondernemen. Op welke manier dan ook, ze verdienen niet alleen hun brood, ze leveren een belangrijke bijdrage aan onze samenleving, volgen hun passie en blijven ontwikkelen. Dat verdient ons respect en het verdient onze steun.

En niet alleen dat. Al die harde werkers verdienen waar ze recht op hebben. Beloning voor hun harde werk. Extra beloning voor diegenen die een stap harder lopen of een uur extra werken. Ruimte en waardering voor diegenen die er met hun eigen onderneming ook nog voor zorgen dat anderen aan het werk kunnen. Dat is eerlijk en rechtvaardig. Want het is niet uit te leggen dat werkenden niet rondkomen of niet vooruit kunnen komen. Als je met niets doen meer geld ontvangt, dan met werken. Zoals het ook idiotisch is dat de meeste politieke partijen gewoonweg geen oog hebben voor de mensen die het hardst werken.

Dat moet anders. Hier blijft de VVD voor strijden, ook al staan we in de politieke arena te vaak alleen. Maar alleen stonden we vaker. We stonden alleen toen we in 2010 zeiden dat de economische crisis serieus genomen moest worden. Toen we zeiden dat kernenergie onmisbaar was. Of dat opvang in de regio de oplossing was. We stonden alleen, maar we kregen het voor elkaar. Ook nu gaat dat weer lukken.

Want voor ons is 'volkspartij' geen geuzennaam, maar een belofte. Voor ons is opkomen voor 'hardwerkend Nederland' geen cliché, maar een missie. De enige partij van de arbeid, is toch echt de VVD.

En ja, we zijn er ook voor mensen die niet kunnen werken. Voor hen zullen wij er altijd staan. Waarbij wij, indien dat mogelijk is, altijd zullen kijken naar wat mensen wél kunnen, in plaats van naar wat zij niet kunnen. Ook dat is rechtvaardig. En we nemen onze hoed af voor mensen die hun hele leven hard gewerkt hebben en dit land mede hebben opgebouwd. Deze mensen staan niet tegenover elkaar.

Dit gaat over mensen die de schouders eronder willen zetten en er het beste van willen maken. Die hooguit naar de overheid kijken voor wat ze zelf niet kunnen. Maar dan andersom ook verwachten dat ze de ruimte en waardering krijgen voor wat zij kunnen en doen.

Onze middenklasse. Werkend Nederland. Zij verdienen ruimte in hun portemonnee, in hun ondernemerschap, om hun leven te leiden. Zij verdienen dat wij alles op alles zetten om onze economie zo sterk mogelijk te maken. En de overheid moet hen dienen.

Vanuit het kabinet ziet de VVD momenteel nog onvoldoende initiatief. Wij hebben het kabinet in september gevraagd om te komen met een agenda voor werkend Nederland. Als antwoord daarop kwam het kabinet niet met nieuwe maatregelen, maar met een opsomming van wat men al deed. Wat dus onvoldoende werkt voor al die mensen die elk dag naar hun baan vertrekken, maar geen perspectief zien. En waar er maatregelen worden genomen om mensen te ondersteunen, komen die nog te vaak alleen terecht bij mensen met een uitkering en de laagste inkomens en niet bij de middenklasse. Ze leiden ook niet tot werk dat gaat lonen.

Daarom komen wij met onze eigen agenda. Dit is de richting waar de VVD de komende jaren naartoe wil. Dit is de visie die wij verder gaan uitwerken. Ik besef dat veel maatregelen tijd gaan kosten en een cultuurverandering vragen van de politiek en de overheid. Maar dat is geen reden om niet vandaag al aan de slag te gaan.

Helaas hebben wij, zoals bekend, politiek Nederland lang niet altijd aan onze zijde. Daarom willen wij een aantal zaken structureel vastleggen in de wet. Met hoofdletters. Zwart op wit. Om het belang van werk dat loont te beschermen.

Om te beginnen willen we verankeren dat werkenden er altijd meer op vooruit gaan dan niet werkenden. En ja, dat betekent dat we de bijstands- en werkloosheidsuitkeringen voortaan bijvoorbeeld koppelen aan de inflatie, in plaats van aan het minimumloon. Niet omdat we mensen met een uitkering aan hun lot overlaten. Dat doen we nooit. Wel omdat we werkenden eindelijk de steun geven die ze verdienen. Dat is onze koopkrachtwet.

We komen ook met een inflatiewet. Daarin willen we vastleggen dat de overheid bij een hoge inflatie kiest voor minder uitgeven en geld teruggeeft aan diegenen die het hebben opgebracht: de mensen die hard werken en aanpoten om hun rekeningen te betalen. Zij hebben recht op lagere belastingen.

En we willen een ondernemersakkoord sluiten. Dat ondernemers weer de positie geeft die ze verdienen. Waarin we de belangen van werknemers vastleggen - zoals afspraken over evenwichtige loonsverhoging - maar ondernemers ook tegemoetkomen door hun lasten te verlagen.

Maar we kijken niet alleen naar de toekomst. Werkenden hebben ook nu onze steun hard nodig. De stijgende rekeningen thuis zijn voor iedereen een probleem. En dan vooral de energierekening. We kunnen als VVD dus niet op onze handen blijven zitten. Werkenden verdienen beter. De VVD wil daarom dat nog dit jaar een plan voor de portemonnee, waarin wordt geregeld dat de energierekening voor elke politieagent, postbode of ondernemer omlaaggaat en dat de kinderopvang voor werkenden goedkoper wordt. We willen daarom de energiebelasting verlagen

met 750 miljoen euro en de kinderopvangtoeslag voor werkende middeninkomens met 250 miljoen euro verhogen. Wat ons betreft betalen we dat uit het kleiner maken van de overheid. Door het terugbrengen van uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking naar iets boven het gemiddelde van wat andere landen doen. En door te zorgen dat het verschil tussen werkenden en niet-werkenden groeit. Dat helpt Nederlanders met de rekeningen thuis en maakt ons land eerlijker.

Met deze agenda breek ik een lans voor alle Nederlanders van goede wil, die het beste van hun leven willen maken. Die hard werken of hard gewerkt hebben. Die een bijdrage leveren. Die omkijken naar elkaar. De maatregelen die ik voorstel gaan deze mensen een steuntje in de rug geven. Het is het startschot van de VVD om de middenklasse weer op één, twee én drie te zetten. Een fundamenteel andere waardering van onze middengroepen en onze ondernemers.

 Dilan Iyşık-Zeynel

29 januari 2025

INHOUDSOPGAVE

2	Waarom een Agenda voor Werkend Nederland?
6	Opkomen voor de werkende middenklasse
6	Waarom de VVD opkomt voor de werkende middenklasse
7	Voor een sterke middenklasse
7	De middenklasse: tussen wal en schip
10	De Haagse herverdelingsmachine zorgt voor achterblijvende koopkracht
10	Te weinig geld in de portemonnee
10	Hoge belastingdruk door een nivellerende overheid
12	(Werkende) armen verdienen beter
12	Trendbreuk in koopkrachtbeleid
13	Haagse Herverdelingsmachine
14	Koopkrachtkloof
15	De spaartaks als oplossing voor werkenden
18	Inflatie als sluipschutter voor de portemonnee: het dagelijks leven wordt alsmaar duurder
18	Inflatie is de stille koopkrachtkiller
19	De overheid kan helpen inflatie bestrijden
20	Dure boodschappen
21	Dure vaste lasten
21	Dure energie
22	Dure zorg
23	Houd woon-werkverkeer betaalbaar
26	De meerwerkboete: werken loont onvoldoende
26	De overheid laat werken niet lonen
28	Onzichtbare nivellering
29	Regels voor woningcorporaties laten werken niet lonen
32	De ondernemersparadox: een valse tegenstelling tussen werkgevers en werknemers
32	Bedrijven zijn niet de vijand
33	De verdeling van welvaart
33	Goed werkgeverschap
33	Met de machete door de regeldruk
34	Stabiel overheidsbeleid
35	Ondernemersakkoord
35	Investeren in de welvaart van morgen
35	Geef zelfstandigen de ruimte
38	Geen onwerkbare overheid, maar meedenken met werkenden
38	Een voltijdbaan combineren
38	Meedenken met werkenden bij de overheid
39	Meedenken met werkenden in het onderwijs
39	Meedenken met werkenden in de kinderopvang
41	Hoe betalen we het?

Opkomen voor de werkende middenklasse

De VVD is er voor alle mensen die meedoen. Voor mensen die een bijdrage leveren, hard werken en oog hebben voor degenen om zich heen. En ook voor mensen die hard gewerkt hebben en nu van hun welverdiende pensioen genieten, of mensen die niet kunnen werken maar alsnog zoveel mogelijk meedoen. Die hele groep noem ik de werkende middenklasse. Dat laat zich niet vangen in een bepaalde inkomensgroep, leeftijd, woonplaats of achtergrond. Het is de houding van 'samen de schouders eronder zetten' en Nederland elke dag een beetje mooier maken. Voor die mensen is deze Agenda voor Werkend Nederland, omdat zij onvoldoende gehoord en gezien worden.

Waarom de VVD opkomt voor de werkende middenklasse

Het is de werkende middenklasse die zorgt dat Nederland een fijn land is om in te wonen. Het zijn deze Nederlanders die onze straten veilig houden, zorgen dat er 's ochtends brood bij de bakker ligt en dat onze kinderen naar school of de kinderopvang kunnen. De middenklasse betaalt de belasting, investeert in de toekomst, zorgt voor banen, doet vrijwilligerswerk of mantelzorg en zorgt voor een sterke democratie. Zij zorgen voor democratische stabiliteit en economische groei, volgens Nobelprijswinnaars Acemoğlu en Robinson.¹ De middenklasse wil bijdragen en levert, maar de overheid geeft veel te weinig terug. Middenklasse gezinnen voelen dat dit niet klopt, maar zeggen het vaak niet. Dus dan zeggen wij het maar: dit is onrechtvaardig.

De werkende middenklasse betaalt de belastingen. Zij betalen relatief veel en dragen zo bovengemiddeld bij aan ziekenhuizen, de mogelijkheid tot een uitkering als het tegenzit en een veilig Nederland. Middeninkomens zijn nettobetalers aan de overheid², zij betalen de voorzieningen waar iedereen, van jong tot oud en ongeacht achtergrond, van profiteert. Een sterke middenklasse legt daarmee de solide basis waarop onze samenleving verder kan bouwen. Als de middenklasse krimpt, komt dit fundament onder druk te staan.

De werkende middenklasse investeert in de toekomst. Door vermogen op te bouwen, bijvoorbeeld door het kopen van een huis, pensioen op te bouwen of te sparen en te beleggen, investeert de middenklasse in de langetermijngroei van de economie. Bovendien sparen middenklasse gezinnen vaak voor hun kinderen. Zij laten zichzelf bijscholen. Ook dat is investeren in de toekomst. Daarnaast investeren veel kleine ondernemers in Nederland in innovatie³, wat cruciaal is om ervoor te zorgen dat onze kinderen ook in een welvarend Nederland kunnen opgroeien.

De werkende middenklasse zorgt voor banen. De werkende middenklasse bestaat namelijk net zo goed uit zzp'ers en andere ondernemers. Zonder alle ondernemers in het mkb telt Nederland zo'n vier miljoen banen minder.⁴ Nederland draait op deze hardwerkende ondernemers en de mensen die in het mkb werken. Het zijn diezelfde harde werkers die met hun zuurverdiende geld via aankopen in de winkelstraat of online juist weer zorgen voor de vraag naar al die bedrijvigheid. Het is de sterke middenklasse die Nederland draaiende houdt: door hard te werken zorgen zij ervoor dat de koek elk jaar iets groter wordt.

1 Daron Acemoglu & James A. Robinson, *Economic origins of dictatorship and democracy*, Cambridge university press (2005).

2 Céline van Essen, Wouters Leenders e.a., "Ongelijkheid en herverdeling", CPB (2022).

3 "Perspectief op productiviteit", Nederlands Comité voor Ondernemerschap (2024).

4 CBS, "Het Nederlandse midden- en kleinbedrijf Europees vergeleken", (2021). <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/diversen/2021/het-nederlandse-midden-en-kleinbedrijf-europees-vergeleken/3-relatief-weinig-personen-werkzaam-binnen-nederlandse-mkb>.

Het belang van een grote middenklasse gaat daarnaast veel verder dan de economie. Bijna één op de drie werkende Nederlanders doet bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.⁵ Overdag op kantoor, 's avonds coachen op het voetbalveld. Of mantelzorg verlenen 's ochtends voordat je naar je werk gaat. Zo zorgt de middenklasse voor saamhorigheid in de buurt, in het dorp en in de stad. De VVD heeft daar enorm veel respect voor.

De werkende middenklasse zorgt, tot slot, voor een sterkere democratie. Ondanks dat het veel te weinig over werkenden zelf gaat en werkenden juist vaak de stille meerderheid zijn die problemen zelf oplost, zijn het diezelfde werkenden die bovengemiddeld vaak actief deelnemen aan het maatschappelijk debat.⁶ Ze gaan het vaakst naar overheidsbijeenkomsten, benaderen vaak de politiek en stemmen ook bovengemiddeld vaak. De middenklasse speelt daarmee een belangrijke rol in het sterker maken van onze democratie. Onderzoek laat zelfs zien dat landen met een grotere middenklasse eerder democratisch zijn.⁷

Het is de toewijding en bijdrage van de middenklasse die de samenleving samenbrengt en zorgt dat Nederland vooruitkomt.

Voor een sterke middenklasse

Een liberaal ziet mensen op de eerste plaats als individuen. Maar als je het hebt over effecten van beleid en de keuzes die in de politiek gemaakt worden, dan zie je dat deze gevolgen hebben voor groepen mensen. En dan zien we dat nu te vaak niet gekozen wordt voor de werkende middenklasse. Als de middenklasse onder zware druk komt, weten we wat er gebeurt: mensen zoeken hun uitvlucht in politieke extremen, zowel links als rechts.

Argentinië kende bijvoorbeeld ooit een sterke middenklasse, die zelfs de West-Europese welvaart naderde⁸, maar na het in verval raken van deze middenklasse zoeken kiezers nu hun uitweg in politieke uitersten. Dit geldt eveneens voor Venezuela: nadat de relatief grote middenklasse rake klappen kreeg te verduren, richtten zij hun hoop eveneens op figuren die zich bevinden op de politieke flanken. Maar ook dichterbij huis, na het onder druk komen te staan van de middenklasse in Groot-Brittannië of Griekenland, werd er respectievelijk gekozen voor Brexit en Syriza.

Wanneer de positie van de middenklasse onder druk komt te staan en het perspectief op verbetering verdwijnt, zoeken mensen de politieke flanken op. En niet zonder gevolg. Het zorgt ervoor dat we meer tegenover elkaar komen te staan.

De middenklasse: tussen wal en schip

De scenario's uit Latijns-Amerika, andere Europese landen of waar dan ook, zouden voor ons moeten gelden als een waarschuwing. We zien dat de middenklasse ook in Nederland onder druk staat. Terwijl de hoogste inkomens genoeg middelen hebben om voor zichzelf op te komen en er voor de lagere inkomens veel maatregelen worden genomen om ze te ondersteunen, valt de werkende middenklasse tussen wal en schip. Toen de energieprijzen door het dak schoten bijvoorbeeld, hadden hogere inkomens genoeg budget voor een gesubsidieerde warmtepomp en zonnepanelen, en kregen lagere inkomens een energietoeslag. Werkende middeninkomens mochten het zelf oplossen.

Het zou voor de werkende middenklasse vanzelfsprekend moeten zijn om aan het einde van de maand wat geld over te houden, maar de realiteit is vaak anders. De prijzen in de supermarkt stijgen, de kinderopvang is duur en een betaalbare woning is niet te vinden. En dat terwijl je dus wél elke dag vroeg naast je bed staat om aan de slag te gaan.

5 Sabine Krieg, Hendrika Lautenbach e.a., "Vrijwilligerswerk met en zonder betaald werk", CBS (2017).

6 "Politieke participatie van sociaaleconomische groepen", (2024). [Politieke participatie van sociaaleconomische groepen | CBS](#).

7 Steven Pressman, "The Decline of the Middle Class: An International Perspective." *Journal of Economic Issues* 41 (1): 181–200 (2007).

8 Alan M. Taylor, "External Dependence, Demographic Burdens, and Argentine Economic Decline After the Belle Époque" *The Journal of Economic History* 52 (4): 907 – 936 (1992).

Het is dus code rood voor de Nederlandse middenklasse en dat tij moet worden gekeerd. VVD'ers steken dan de handen uit de mouwen en nemen verantwoordelijkheid. Dankzij de VVD is Nederland sterker uit de financiële crisis en uit de coronacrisis gekomen. We moeten nu stappen zetten om de volgende crisis te beslechten en te zorgen dat de middenklasse eindelijk weer ademruimte heeft. De VVD kaartte al eerder aan dat we moeten stoppen met nivelleren en de vergeten middenklasse eindelijk weer op één moeten zetten. Dat vraagt om nieuwe urgentie en nieuw beleid. We zien het als onze taak om te zorgen dat de middenklasse erop vooruitgaat en dat zoveel mogelijk mensen onderdeel kunnen worden van de werkende middenklasse. We werken iedere dag hard aan het bereiken van meerderheden in Den Haag om dit af te dwingen.

In het Hoofdlijnenakkoord hebben we een eerste stap gezet met in 2025 €4,5 miljard lastenverlichting voor werkende middeninkomens en €1,3 miljard lastenverlichting voor ondernemers. Daardoor gaan werkenden er dit jaar meer dan €30 per maand op vooruit.⁹ In het kabinet en de Kamer werken VVD'ers elke dag aan een welvarend en veilig Nederland. Zo zorgt minister Eelco Heinen op Financiën dat zuinig wordt omgegaan met het belastinggeld van de werkende middenklasse en werkt staatssecretaris Jurgen Nobel aan bijna gratis kinderopvang voor werkenden. Ook onze Kamerleden zitten niet stil. Wendy van Eijk werkt aan de uitgangspunten van een nieuw belastingstelsel, Claire Martens en Arend Kisteman behalen resultaat op minder regels voor ondernemers, Thierry Aartsen werkt er hard aan dat zzp'ers gewoon hun werk kunnen doen, Daan de Kort spant zich in om mensen vanuit de bijstand aan een baan te helpen en Aukje de Vries zet stappen om te zorgen dat de kosten voor gezinnen niet eindeloos stijgen. Er is echter nog meer nodig.

Met deze Agenda voor Werkend Nederland laten wij zien welke stappen nodig zijn om de middenklasse weer zuurstof te geven. Deze agenda is ons antwoord op **vijf koopkrachtkillers**, redenen waarom het niet goed gaat met de portemonnee van de werkende middenklasse. Er zijn veel meer redenen waarom de middenklasse onder druk staat, zoals maatschappelijke en sociologische redenen, maar in deze agenda focust de VVD op deze vijf killers die de portemonnee van de werkende middenklasse raken en nu om oplossingen vragen. De politiek kan hier daadwerkelijk invloed op uitoefenen door andere keuzes te maken.

1. De **Haagse herverdelingsmachine**: al het beleid van de overheid en door de overheid betaalde organisaties is erop gericht om belastinggeld te herverdelen in plaats van de middenklasse te helpen. Gevolg: een torenhoge belastingdruk voor de werkende middenklasse.
2. Inflatie als **sluipschutter van de portemonnee**: voor heel normale dagelijkse producten of diensten gaat de prijs door het dak en er gebeurt te weinig om dit aan te pakken.
3. De **meerwerkboete**: doordat méér werken vooral leidt tot het verlies van toeslagen, heffingskortingen en minimaregelingen, loont het onvoldoende om méér te gaan werken.
4. De **linkse ondernemersparadox**: werkgevers willen goed zorgen voor hun werknemers, maar dit wordt met hoge lasten en te veel regels tegengewerkt.
5. De **onwerkbare overheid**: de overheid dient werkende mensen onvoldoende. De overheid werkt bureaucratisch, faciliteert meer werken niet en wanneer er iets moet worden geregeld, kan dat vaak ook nog alleen binnen kantoortijden.

Om de middenklasse te ondersteunen heeft Nederland op deze vijf onderwerpen een nieuwe richting nodig. Het moet daarbij klaar zijn met de vrijblijvendheid. Als puntje bij paaltje komt kiezen veel partijen namelijk niet voor de middenklasse. De VVD wil deze nieuwe richting op de vijf koopkrachtkillers daarom deels wettelijk en deels in harde afspraken vastleggen, met deze vijf oplossingen:

1. Een **Koopkrachtwet** die ervoor zorgt dat middeninkomens meer gaan profiteren van de groeiende economie.
2. Een **Inflatiwet** om de torenhoge inflatie onder controle te krijgen.
3. Een **Meerwerkstimulans** in het belastingstelsel, waardoor werkenden meer overhouden aan een extra uur werken
4. Een **Ondernemersakkoord** waardoor ondernemers weer kunnen ondernemen.
5. Een **Operatie Effectieve Overheid** om de overheid meer mee te laten werken voor werkenden.

Voor de korte termijn presenteert de VVD een Plan voor de Portemonnee. We willen echte lastenverlichting via een lagere energiebelasting en goedkopere kinderopvang voor werkende ouders. Dit financieren we door de bijdrage aan ontwikkelingssamenwerking terug te brengen en het verschil tussen een bijstandsuitkering en werken iets te vergroten.

Deze agenda bevat onze maatregelen om deze vijf oplossingen mogelijk te maken. Om de middenklasse weer te laten bloeien, de middenklasse en ondernemers weer zuurstof te geven en meer waardering te geven aan de mensen die dit land draaiende houden. Dit is niet van de ene op de andere dag geregeld. Het lukt niet met alleen een amendement, twee moties of een paar Kamervragen. Dit is een visiestuk van de VVD voor werkend Nederland.

Voor de uitvoering hiervan gaan we de komende jaren elke dag vechten.

De Haagse herverdelingsmachine zorgt voor achterblijvende koopkracht

Het is heel normaal dat werkende mensen aan het einde van de maand iets overhouden en er ieder jaar op vooruit gaan. Zij zetten de schouders eronder, betalen veel belasting en zorgen voor de mensen om hen heen. Het voelt ontzettend oneerlijk dat je met een extra uur werken met name voor de overheid werkt en niet voor jezelf. Den Haag is vaak meer bezig met herverdelen, dan zorgen dat werken voor iedereen loont. Nivellering zit diep verankerd in ons stelsel. Werkenden moeten op de overheid kunnen rekenen. Dit gebeurt te weinig: middengroepen hebben het zwaar, maar kunnen niet automatisch op hulp rekenen. Die trend wil de VVD keren.

Te weinig geld in de portemonnee

De portemonnee van de middenklasse staat in toenemende mate onder druk. De economie groeit en de koopkracht per persoon stijgt, maar veel middenklasse gezinnen voelen dit niet in de portemonnee. Volgens onderzoek van de Rabobank is het besteedbaar inkomen van middenklasse huishoudens veertig jaar lang vrijwel stil blijven staan¹⁰, onder andere doordat huishoudens steeds kleiner worden. Het aantal huishoudens met een middeninkomen is in de afgelopen decennia daarnaast gedaald, en hun inkomensaandeel is aanzienlijk afgenomen.¹¹

Veel gezinnen met een middeninkomen maken zich zorgen over hun koopkracht. Zo liet een onderzoek van EenVandaag zien dat 53% van de mensen met een modaal inkomen bezorgd is over hun koopkracht.¹² Uit recent onderzoek van het SCP blijkt dat mensen vinden dat dit een van de belangrijkste politieke prioriteiten van het nieuwe kabinet moet zijn.¹³ De VVD snapt dat. Veel mensen werken hard en kunnen zo nét rondkomen, maar komen in de financiële problemen als zij met een of meerdere tegenvallers te maken krijgen. Begrijpelijk dat een kapotte auto of wasmachine daarom voor veel mensen een grote angst is.

De overheid heeft dankzij de VVD wel beleid dat middeninkomens helpt, zoals de verhoging van de arbeidskorting en de kinderopvangtoeslag, maar dit blijkt niet genoeg verlichting voor de middenklasse te bieden. Middengroepen zijn inmiddels vooral bezig met het hoofd boven water houden in plaats van met doorgroeien. We zien daardoor bij steeds meer middeninkomens dat zij het gevoel hebben dat de verzorgingsstaat er vooral voor de lagere inkomens is en niet voor hen.¹⁴ De liberale gedachte dat jouw kinderen het beter zullen krijgen dan jijzelf, is daarmee helaas ook steeds minder vanzelfsprekend.

Hoge belastingdruk door een nivellerende overheid

Het is niet vreemd dat veel middeninkomens het gevoel hebben moeilijk rond te kunnen komen, want in een land met vrij gelijke inkomens betalen zij een groot deel van de belasting. De belastingdruk voor middeninkomens is hoog, bijna net zo hoog als voor mensen met een hoog inkomen uit loondienst.¹⁵ Middeninkomens zouden juist relatief minder moeten betalen, vinden wij.

¹⁰ Martijn Badir, "Besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar vrijwel stil", Rabobank (2018). [Besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar vrijwel stil - Rabobank](#).

¹¹ Godfried Engbersen, Erik Snel e.a., "De val van de middenklasse? Het stabiele en kwetsbare midden" Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017).

¹² Petra Klapwijk, "Grote zorgen over koopkracht bij lage en modale inkomens", EenVandaag (15 september 2023). [Grote zorgen over koopkracht bij lage en modale inkomens: 'Hoogste tijd dat arbeid meer gaat lonen om bestaanszekerheid te verbeteren' - EenVandaag](#).

¹³ "Burgerperspectieven 2024 Bericht 1", SCP (2024).

¹⁴ Engbersen e.a., "De val van de middenklasse?" (2017).

¹⁵ Van Essen e.a., "Ongelijkheid en herverdeling" (2022).

Flinke belastingverlagingen voor middeninkomens zijn hiervoor de oplossing, maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Lastenverlichting vereist scherpe keuzes omdat de overheidsbegroting steeds verder groeit.¹⁶ Sterker nog, de uitgaven van de overheid zijn, rekening houdend met stijgende prijzen, sinds 2019 met meer dan 10% gestegen, terwijl huishoudens slechts een kleine 5% meer zijn gaan uitgeven en investeringen zijn gestagneerd.¹⁷ De groei van de economie is in de afgelopen 5 jaar dus voornamelijk bij de overheid terechtgekomen. Dit is oneerlijk voor alle hardwerkende Nederlanders en ondernemers die deze groei mogelijk hebben gemaakt, maar daar niet genoeg van hebben teruggezien.

Vanzelfsprekend zijn overheidsuitgaven aan nieuwe wegen, zorg en militairen cruciaal voor Nederland. De VVD heeft bijvoorbeeld zelf de NAVO-norm van 2% in de wet vastgelegd om te zorgen dat dit minimum aan defensie-uitgaven geborgd is. En we weten al dat daar meer nodig gaat zijn. Maar als de overheid over de volle breedte te groot wordt en zich niet met kerntaken bezighoudt, wordt dit betaald door hoge belastingen, die terechtkomen bij gezinnen en bedrijven. Het CBS concludeerde bijvoorbeeld eerder al dat de verhoogde lastendruk de portemonnee van huishoudens en het verdienmodel van ondernemers frustreert.¹⁸ Gelukkig zetten we in dit kabinet daarom de eerste stappen met belastingverlagingen, het werken aan een meer efficiënte overheid, en hebben we afgesproken niet verder te nivelleren.

We zien dat het geld dat door belastingverhogingen binnenkomt te weinig wordt besteed aan de middenklasse die de belastingen grotendeels betaalt. In onze verzorgingsstaat dragen de sterkste schouders de zwaarste lasten, maar de groeiende overheid heeft ervoor gezorgd dat Nederland een van de meest genivelleerde landen van Europa is.¹⁹ Te vaak heeft de VVD geen meerderheid gehad om dit aan te kunnen pakken.

Veel van de grootste uitgaven van de groeiende overheid hebben een herverdelend karakter, bijvoorbeeld in de zorg, sociale voorzieningen en uitkeringen. Onderzoek van het CPB laat zien dat de laagste inkomens 2,5 keer zoveel profijt hebben van overheidsuitgaven als middeninkomens.²⁰ Het SCP kwam tot een vergelijkbare conclusie: de 30% huishoudens met een jaarinkomen tussen 25.000 en 45.000 euro ontvangen maar 21% van de publieke voorzieningen.²¹ De middenklasse profiteert simpelweg relatief te weinig van de voorzieningen die met hun belastinggeld worden gefinancierd.²² Zij zijn nettobetalers aan de overheid.

De reflex om overheidsuitgaven voor voorzieningen te verhogen om zo de bestaanszekerheid te verbeteren helpt de middenklasse dus vaak niet. Integendeel, het kan juist tot een verarmde middenklasse leiden, als deze groep de rekening mag betalen. In de toekomst zou de rekening nog meer bij de middenklasse neergelegd kunnen worden, want twee derde van de groei van de overheid is momenteel toe te schrijven aan sociale uitkeringen.²³ Dat is voor de VVD geen begaanbaar pad. De politiek moet fundamentele keuzes maken, want het is niet houdbaar om de overheid oneindig te laten groeien ten koste van de koopkracht van de middenklasse.

Het toeslagenstelsel heeft hetzelfde effect. Dit stelsel is opgezet om inkomens gericht te ondersteunen. Dit is een goed streven, maar de ondersteuning wordt betaald door middeninkomens en komt met name terecht bij niet-werkenden of mensen die niet voltijds willen werken. Zo ontvangen de gemiddelde verpleegkundige, een politieagent en een leraar

16 "Inkomsten en uitgaven overheid over 2022 bijna in evenwicht", CBS (2023). [Inkomsten en uitgaven overheid over 2022 bijna in evenwicht | CBS](#); Badir, "Besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar vrijwel stil".

17 André Mares, "De Nederlandse Economie in 2023", CBS (2024). [De Nederlandse economie in 2023 | CBS](#).

18 Floris Jansen, "De invloed van de overheid op het BBP" CBS (2018).

19 "Inkomensongelijkheid in Nederland ruim onder het EU-gemiddelde", CBS (2024). <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/27/inkomensongelijkheid-in-nederland-ruim-onder-het-eu-gemiddelde>

20 Van Essen e.a., "Ongelijkheid en herverdeling"(2022).

21 Martin Olsthoorn, "Middeninkomens profiteren het minst van overheidsuitgaven", Sociale Vraagstukken (2017). [Middeninkomens profiteren het minst van overheidsuitgaven – Sociale Vraagstukken](#).

22 Martin Olsthoorn, Evert Pommer e.a., "Voorzieningen verdeeld" SCP (2017).

23 "Overheidsfinanciën 2023" CBS (2024). [Overheidsfinanciën 2023 | CBS](#).

al geen zorgtoeslag meer.²⁴ Werkenden in heel normale beroepen krijgen geen gerichte koopkrachtcompensatie of lastenverlichting, omdat ze volgens de regels te veel verdienen. Er is daardoor een financieel kwetsbare middenklasse die wel veel belasting betaalt, maar niet op koopkrachtcompensatie kan rekenen.²⁵ Belastingverlagingen zijn hiervoor de oplossing.

De herverdelingsmachine is ook lokaal uit de hand gelopen. Middeninkomens betalen keurig de OZB, parkeerbelasting en hondenbelasting, maar profiteren relatief weinig van wat hun gemeente hiermee doet. Zo zijn er linkse wethouders die zonder voorwaarden extra uitkeringen geven aan bijstandsgerechtigden, waardoor het minder loont om te werken. Ook worden de gemeentelijke belastingen massaal kwijtgescholden voor mensen met een laag inkomen.²⁶ Dit is begrijpelijk als je minima wilt helpen, maar zorgt ervoor dat de lasten vooral bij middeninkomens komen te liggen. Het verschil tussen werkenden en niet-werkenden wordt daardoor steeds kleiner gemaakt.

(Werkende) armen verdienen beter

Er is niets liberaals aan armoede. De discussie over bestaanszekerheid, armoede en sociale ongelijkheid wordt, terecht, uitgebreid gevoerd. Nederland is een solidair en welvarend land, en de meeste middeninkomens willen een goed sociaal vangnet waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Geen enkele Nederlander met het hart op de juiste plek wil dat mensen in armoede leven. De politiek heeft de taak om te zorgen dat we mensen op een duurzame manier helpen. Dat betekent dat we af moeten van de automatische reflex om subsidies en uitkeringen te verhogen, en we mensen die in armoede leven juist moeten begeleiden naar passend werk. Werk is immers voor de meeste mensen de beste en meest duurzame manier om uit armoede te geraken. Maar om mensen echt uit armoede te helpen moet dit werk ook echt gaan lonen.

In oktober 2024 presenteerden de planbureaus en het CBS nieuwe armoedecijfers, gebaseerd op een meer actuele en realistische berekening.²⁷ Uit het onderzoek bleek dat er veel minder mensen in Nederland in armoede leven dan eerst werd gedacht. Maar ook werd pijnlijk duidelijk dat bijna de helft van de groep die arm is, een baan heeft. Dit zijn de “werkende armen”: mensen met een baan, die alsnog niet rondkomen en in armoede leven. Dit is een groep die niet zou moeten bestaan en deze Agenda voor Werkend Nederland is er ook voor hen. De maatregelen in deze agenda helpen deze mensen om weer vooruit te komen.

Trendbreuk in koopkrachtbeleid

In Den Haag is het idee dat middeninkomens zichzelf wel redden er langzaam maar zeker ingeslopen. Dit is niet altijd zo geweest. Tijdens de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog werd de Nederlandse verzorgingsstaat fors uitgebouwd. Zowel lage als middeninkomens profiteerden van investeringen in gezondheidszorg, onderwijs en nieuwe zekerheden als de AOW. Hard werken werd beloond voor zowel werknemers als ondernemers. Een sterke middenklasse begon te bloeien.

Dit veranderde vanaf de jaren tachtig. Door economisch magere jaren en de spijzucht van het kabinet-Den Uyl moest daarna worden bezuinigd. Middeninkomens kregen minder toegang tot voorzieningen: de verzorgingsstaat ging minder en minder voor hen werken.²⁸ De middenklasse werd geacht de eigen boontjes te doppen. De kabinetten-Kok (PvdA, VVD, D66) – met o.a. minister Gerrit Zalm van Financiën – voerden economisch succesvol beleid met lage werkloosheid en gezonde financiën.²⁹ Toch wordt deze periode onder de laatste linkse premier juist door

24 “Salarisindicatie 2025” Tempo Team; [Salarisindicatie 2025: gemiddeld salaris per beroep | Tempo-Team](#); “Kan ik zorgtoeslag krijgen?” Belastingdienst. [Wat zijn de voorwaarden voor zorgtoeslag?](#)

25 Engbersen e.a., “De val van de middenklasse?”(2017).

26 “Wanneer kom ik in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen?”, Rijksoverheid. [Wanneer kom ik in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen? | Rijksoverheid.nl](#).

27 Marion van den Brakel, Kai Gidding e.a., “De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten”, SCP (2024).

28 Engbersen e.a., “De val van de middenklasse?”(2017).

29 “Cijfers kabinet-Kok I (1994-1998)”. [Cijfers kabinet-Kok I \(1994-1998\) - Parlement.com](#).

links verfoeid als fout en ‘neoliberaal’.³⁰ Begin jaren 2000 werd hier bovenop het omstreden toeslagenstelsel ingevoerd. Deze belangrijke pijler van inkomensondersteuning bleef en blijft voor veel middengroepen buiten bereik, terwijl zij wel de lasten van een hogere belastingdruk moeten opbrengen.

De wereldwijde financiële crisis van 2007, de eurocrisis van 2009–2014 en de nasleep hiervan waren economisch zware tijden voor Nederland. De totaal onvoorziene coronacrisis kwam bovendien net toen de economie weer aantrok. De kabinetten Rutte I en II wisten met strak begrotingsbeleid en scherpe keuzes een onbeheersbare staatsschuld af te wentelen en het failliet van het financiële stelsel te voorkomen. Deze moeilijke keuzes waren belangrijk voor werkenden, omdat het compleet omvallen van het financiële systeem alleen maar tot een grotere economische crisis had geleid, met bijvoorbeeld hogere werkloosheid.

Voor gewone middeninkomens betekende dit desondanks vaak jaren met slechts beperkte koopkrachtverbeteringen, of zelfs -dalingen.³¹ Echter gingen in nagenoeg alle jaren van Ruites eerste drie kabinetten werkenden er meer op vooruit dan uitkeringsgerechtigden.³² De regering liet zien dat moeilijke keuzes en terechte zuinigheid samen konden gaan met vooruitgang van middeninkomens. Het is tijd om opnieuw te kiezen voor de werkende middenklasse.

Haagse Herverdelingsmachine

Ondertussen is een groeiende kloof ontstaan tussen de opvattingen van de middenklasse en de politiek. In de gedachten van veel politici is de samenleving verdeeld tussen arm en rijk. Tussen ‘hulpbehoevend’, en ‘die redden zichzelf wel’. De middenklasse wordt vergeten, of zelfs gemakshalve als rijk beschouwd. Iemand met een bijna afbetaalde koopwoning, een pensioenpotje bij een pensioenfonds en wat spaargeld is in de ogen van links immers al vermogend en ‘te rijk’. Terwijl dit juist de mensen zijn die de schouders eronder zetten, onze verzorgingsstaat financieren en bij een tegenvaller niet een beroep op de overheid doen. Bovendien zijn ook veel mensen met wat spaargeld in Nederland vaak slechts twee tegenslagen verwijderd van financieel moeilijke tijden.

Voorbeeld: Mathias Veltrop, schilder.

Neem Mathias, een hardwerkende schilder van 60 die als zelfstandig ondernemer werkt. Deze schilder is geen werknemer en heeft dus geen pensioenfonds of sociale zekerheid: hij spaart voor zijn eigen pensioen en voor als hij door ziekte of economisch magere jaren niet kan werken. Het gemiddelde pensioenvermogen van een 60-jarige is 300.000 euro waard.³³ Een 60-jarige in loondienst heeft dit niet op de bank staan, maar bij een pensioenfonds. Een zelfstandig ondernemer als deze schilder heeft hier zelf voor gespaard. €300.000 vermogen klinkt als heel veel geld, maar dit komt waarschijnlijk neer op minder dan €1900 per maand voor de rest van zijn leven. Wij vinden niet dat Mathias ‘puissant rijk’ is en dat hij een flinke extra belastingheffing zou verdienen.

De schilder uit het voorbeeld en miljoenen andere hardwerkende Nederlanders houden zelf de broek op en zijn nettobetalers aan de overheid. Maar ze lijken tijdens discussies over koopkracht vaak wel vergeten. Sterker nog: de koopkracht van bijna twee miljoen zelfstandigen wordt niet zichtbaar gemaakt in koopkrachtcijfers. Het enige moment wanneer deze mensen niet worden vergeten door links is als aan de lastenknoop wordt gedraaid om nieuwe regels en subsidies te

30 Hans Rodenburg “Hoe heeft het zo fout kunnen gaan?” Wetenschappelijk Bureau GroenLinks (2021). [Hoe heeft het zo fout kunnen gaan? | Wetenschappelijk Bureau GroenLinks Wetenschappelijk Bureau Groenlinks.](#)

31 Koen Caminada, Egbert Jongen e.a., “Inkomen verdeeld: Trends 1977 – 2019”, CBS (2021). [Inkomen verdeeld, trends 1977-2019 | CBS.](#)

32 “Macro-economische verkenning 2011” t/m “Macro-economische verkenning 2021”, CPB.

33 Koos Arts & Noortje Pouwels-Urlings, “Pensioenvermogen en vermogensongelijkheid”, CBS (2020).

financieren. Nederland is namelijk een land waar de inkomens niet ver uit elkaar liggen. Net zoals in elk land zijn er mensen die meer en minder verdienen, maar op wereld- en Europees niveau zijn Nederlandse inkomens heel gelijk.³⁴ Nederlandse inkomens zijn zelfs meer genivelleerd dan die in Scandinavië.

De gevolgen van het vergeten van de middenklasse werden pijnlijk duidelijk toen de financiële nood hoog werd, voor zowel middeninkomens als mensen met een uitkering. Door de inflatie- en energiecrisis van 2022 haalden steeds minder mensen met hun salaris het einde van de maand. Dit was het moment waarop de herverdelingsmachine van de overheid op volle toeren begon te draaien. Huishoudens met een laag inkomen werden gecompenseerd met een energietoeslag van 1300 euro, hogere uitkeringen, hogere toeslagen en inkomensafhankelijke huurverlagingen. Dit waren maatregelen boven op de tientallen bestaande lokale inkomensregelingen als de individuele inkomenstoeslag, de bijzondere bijstand en regelingen die zwemles, sport of het gebruik van het OV subsidiëren.³⁵ Middeninkomens maken hier geen aanspraak op. Het was dankzij de VVD dat het kabinet ook de middenklasse ondersteunde, via brede maatregelen zoals een lagere energiebelasting en lagere brandstofaccijns.³⁶ Deze maatregelen zijn door de VVD ook in het Hoofdlijnenakkoord van het huidige kabinet doorgetrokken.

Koopkrachtkloof

De genoemde nivellerende maatregelen van de afgelopen jaren hebben gezorgd voor een koopkrachtkloof tussen lage inkomens en de middenklasse. Toen heel Nederland er in 2022 op achteruitging, leverden werkenden meer dan drie keer zo veel in als mensen met een uitkering.³⁷ In 2023 zagen we ongeveer dezelfde ontwikkeling.³⁸ En die trend zien we ook terug in de loonontwikkelingen: de uitkeringen zijn veel harder gestegen dan het inkomen van Jan Modaal. Dit is niet het gevolg van een aangenomen motie of een pittige kabinetsformatie. Deze nivellering zit ingebouwd in het Nederlandse stelsel. De uitkeringen stijgen automatisch twee keer per jaar mee met het minimumloon, ongeacht de regering of de samenstelling van de Tweede Kamer. De VVD heeft helaas nooit een meerderheid gevonden om dit aan te passen.

Het minimumloon is in de afgelopen jaren flink gestegen. Dat klinkt als een maatregel om werken meer te laten lonen, maar is het in de praktijk helaas niet. Omdat uitkeringen zijn gekoppeld aan het minimumloon, stijgen die namelijk net zo hard mee. De extra uitgaven aan die uitkeringen worden opgebracht door werkenden, waardoor zij vaak de nettobetalers zijn van een verhoging van het minimumloon. Met deze systematiek zegt de overheid eigenlijk: een kassière of thuiszorgmedewerker die het minimumloon verdient mag er nooit meer op vooruitgaan dan iemand die niet werkt en een bijstands- of werkloosheidsuitkering krijgt. Dit vinden wij niet eerlijk. De VVD wil de koppeling van het minimumloon met uitkeringen voor pensioen (AOW) en ziekte (WIA/Wajong) wel behouden, deze uitkeringen zijn voor mensen die hard hebben gewerkt of niet meer kunnen werken. Het geld dat dit op korte termijn oplevert geven we terug aan werkenden met een lagere energiebelasting en minder kosten voor kinderopvang.

Daarnaast treedt een ander pervers effect op. Door de koppeling stijgen uitkeringen namelijk sneller dan het salaris van mensen die net iets meer verdienen dan het minimumloon, zoals bouwvakkers en metaalbewerkers. Het loongebouw wordt in elkaar gedrukt, waar vooral middeninkomens de dupe van zijn. Zelfs mensen met jarenlange werkervaring komen met hun inkomen steeds dichterbij een uitkering te zitten.³⁹ Het aantal middeninkomens dat geldproblemen had nam toe, en zelfs de schuldhulpverlening zag een toename van

34 "Inkomensongelijkheid in Nederland ruim onder het EU-gemiddelde", CBS (2024). [Inkomensongelijkheid in Nederland ruim onder het EU-gemiddelde](#) | CBS.

35 Niobe Moen, "Tientallen armoederegelingen bovenop landelijk beleid", Gemeente.nu (2023). [Extra regelingen voor het ondersteunen van inwoners in armoede](#).

36 Kamerstukken II 2023-2024, 36410 nr. 14.

37 "Macro-economische verkenning 2023", CPB (2022).

38 "Macro-economische verkenning 2024", CPB (2023).

39 Niels Kievits "Werkervaring niet altijd lonend sinds verhoging minimumloon", NOS (20 november 2023). [Werkervaring niet altijd lonend sinds verhoging minimumloon](#).

middeninkomens die hulp zochten.⁴⁰ Waarom krijgen mensen die niet werken er structureel meer bij dan mensen die altijd hard gewerkt hebben? De VVD wil een modernisering van de koppeling en lastenverlichting voor werkenden zodat werken ook echt loont ten opzichte van een uitkering. De brutosalarissen van heel normale beroepen als een bouwvakker en een metaalbewerker lopen nu fors achter op de uitkeringen, juist door de flinke stijging van het minimumloon.

Dit is voor de VVD niet acceptabel. Het kan niet zo zijn dat bij de eerstvolgende tegenvaller de middeninkomens weer niet profiteren van koopkrachtbeleid, maar dit wel via de blauwe envelop moeten financieren. Je kunt niet zeggen dat werken moet lonen en tegelijkertijd jarenlang het verschil tussen een uitkering en werken juist verkleinen. Dit frustreert het functioneren van de verzorgingsstaat en ondermijnt het draagvlak hiervoor. Dat wil niet zeggen dat mensen met een uitkering geen vooruitgang verdienen. We ontnemen deze groep mensen niks. Ook in de toekomst zorgen we ervoor dat mensen in de bijstand genoeg geld overhouden voor het betalen van de noodzakelijke lasten. De VVD stelt wel dat werkende middeninkomens er méér op vooruit moeten gaan dan mensen met een bijstandsuitkering of een werkloosheidsuitkering. Niet omdat we mensen in de bijstand iets misgunnen, maar omdat alleen zo werken daadwerkelijk gaat lonen. En dan moet je keuzes durven te maken. We willen andere uitkeringen, zoals de AOW, de Wajong, Ziektewet en de WIA, ongemoeid laten. Dat zijn uitkeringen voor mensen die gepensioneerd zijn na hard gewerkt te hebben of arbeidsongeschikten die niet (meer) kunnen werken.

De spaartaks als oplossing voor werkenden

Linkse partijen roepen bij deze problematiek dat de belasting op 'vermogen' dan maar verhoogd moeten worden. De VVD doet hier niet aan mee. Een hogere spaarbelasting raakt vooral gewone Nederlanders. In een genivelleerd land als Nederland bestaat voor veel Nederlandse gezinnen dit 'vermogen' vooral uit een eigen huis dat met hard werken afbetaald wordt, uit opgebouwd pensioen, de eigen onderneming en uit spaargeld. Een hogere spaartaks komt zo rechtstreeks bij de middenklasse terecht.

De belastingen op ondernemers en sparen zijn daarnaast in Nederland niet laag en al flink gestegen. Een mkb-ondernemer betaalt nu over een verdiende euro al tot 25,8% vennootschapsbelasting⁴¹, maar betaalt over diezelfde euro ook nog tot 31% belasting in box 2⁴². De belastingdruk voor zo'n ondernemer komt daarmee ruim boven de 50%. Ook inkomsten uit spaargeld worden flink belast met een tarief van 36%.⁴³ Geld waar al belasting over betaald is, wordt zo nogmaals aangeslagen voor een tarief dat inmiddels hoger is dan het standaardtarief van de gewone inkomstenbelasting (box 1).

De VVD wil een eigen huis en sparen voor later juist stimuleren. Verschillen in vermogens worden mede veroorzaakt doordat Nederland veruit het hoogste percentage sociale huurwoningen van de OECD-landen heeft.⁴⁴ Mensen in een sociale huurwoning bouwen veel minder vermogen op. Als we meer betaalbare koopwoningen bouwen hebben meer huishoudens de kans om een eigen huis te kopen, spaargeld op te bouwen, toe te treden tot de middenklasse en wat achter te laten voor hun kinderen.

Bovendien is er in Nederland geen sprake van een grote echte vermogensongelijkheid. In berekeningen die zeggen dat het vermogen in Nederland ongelijk verdeeld is wordt namelijk

40 "Ook middeninkomens vrezen rekeningen niet te kunnen betalen, horen ze bij Nibud", NOS (10 mei 2022). [Ook middeninkomens vrezen rekeningen niet te kunnen betalen, horen ze bij Nibud](#); Basekin, "Veel middeninkomens passen uitgaven noodgedwongen aan".

41 Belastingdienst. "Tarief 2025", <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/vennootschapsbelasting/veranderingen-vennootschapsbelasting-2025/tarief-2025>

42 Belastingdienst. "Box 2: aanmerkelijk belang", https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privé/inkomstenbelasting/heffingskortingen_boxen_tarieven/boxen_en_tarieven/box_2/box_2

43 Rijksoverheid. "Soorten inkomstenbelasting". <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inkomstenbelasting/soorten-inkomstenbelasting#:~:text=Het%20belastingpercentage%20over%20box%203,geen%20vermogensrendementheffing%20in%20box%203>

44 Statista. "Social rental housing as a share of the total housing stock in selected countries worldwide from 2018 to 2023", <https://www.statista.com/statistics/1535909/social-rental-housing-as-share-of-housing-stock-worldwide-by-country/>

pensioenvermogen vaak niet meegenomen⁴⁵, terwijl dit voor Nederlandse middenklasse gezinnen een belangrijke spaarpot is. Met dank aan de stijgende huizenprijzen daalt de vermogensongelijkheid daarnaast in Nederland al.⁴⁶ Een koophuis is daarmee de grote gelijkmaker als het om vermogen gaat.

Als de argumenten doorgeprikt zijn dan vaak verwezen naar de miljardairs. De VVD is er voor gewone werkenden, niet voor miljardairs. Het is echter een illusie om te denken dat de superrijken aangepakt worden met een hogere belasting op gewoon sparen en gewone ondernemers, of door een gewoon koophuis duurder te maken. Het vermogen van miljardairs zit daar niet in en is te mobiel. Wil je dat belasten dan zul je slimmer moeten zijn dan dat. Zo leidde een hogere vermogensbelasting in Noorwegen ertoe dat meer dan 30 Noorse miljardairs en multimiljonairs het land verlieten⁴⁷, met lagere belastinginkomsten en dus een hoger rekening voor de middengroepen als gevolg. De VVD wil belastingontwijking en zorgen dat ook de rijksten hun eerlijke bijdrage betalen aanpakken, juist om hogere belastingen voor middengroepen te voorkomen. Het meest effectief hiervoor zijn wereldwijde afspraken. De belastingen op sparen, het eigen huis of de onderneming enkel in Nederland fors verhogen, raakt uiteindelijk de middenklasse meer dan de superrijken.

Werken loont voor middeninkomens te weinig. Daarom stelt de VVD het volgende voor.

De VVD wil een Koopkrachtwet.

Het wordt tijd dat de koopkracht van de werkende middenklasse in de Nederlandse politiek weer centraal komt te staan. De portemonnee van de hardwerkende Nederlander is te vaak vergeten en te vaak werd er gedacht dat de middenklasse zichzelf wel kon redden. Het Haagse systeem is in de kern nivellerend en gericht op herverdeling in plaats van op het waarderen van de werkende middenklasse. Daar komt wat de VVD betreft verandering in. Mooie woorden zijn daar niet goed genoeg voor; wij willen de bescherming van de portemonnee van de hardwerkende Nederlanders wettelijk verankeren. De VVD wil daarom een Koopkrachtwet. Concreet wil de VVD het volgende in deze wet opnemen:

De werkende middenklasse altijd op één

Een situatie zoals afgelopen jaren is ontstaan waarbij niet-werkenden er meer op vooruit zijn gegaan dan werkenden, mag wat ons betreft niet meer voorkomen. Niet omdat wij het mensen in een uitkering niet gunnen, maar omdat het een onrechtvaardigheidsgevoel aanwakkert dat de solidariteit onder ons stelsel vandaan trekt. Het systeem moet veranderen van nivelleren naar het belonen van werkenden. Daarom willen wij vastleggen dat werkenden er bij het inkomensbeleid ieder jaar in koopkracht altijd méér op vooruit moeten gaan dan niet-werkenden. Zo komt wettelijk vast te liggen dat het kabinet op Prinsjesdag altijd één uitkomst presenteert: werkenden staan op één en werken wordt in dit land beloond.

De lonen moeten harder stijgen dan de uitkeringen

In Nederland worden de uitkeringen ieder half jaar standaard verhoogd. Niemand die werkt krijgt ieder half jaar een salarisverhoging. Onder meer door deze systematiek zijn mensen met een uitkering er de afgelopen jaren meer op vooruit gegaan dan bouwvakkers, metaalbewerkers, leraren, politieagenten met een minimumloon of modaal inkomen. Dit is in de kern onrechtvaardig. Daarnaast zorgt de koppeling uit de tijd van Joop Den Uyl voor nog iets oneerlijks: het zorgt ervoor dat mensen die zwoegen voor het minimumloon er nóóit meer op vooruit mogen gaan dan mensen in de bijstand. De stap om vanuit een uitkering te gaan werken voor het minimumloon

45 "Vermogensverschil tussen huishoudens kleiner bij meetellen pensioenopbouw", CBS (2023).

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/26/vermogensverschil-tussen-huishoudens-kleiner-bij-meetellen-pensioenopbouw#:~:text=De%20ongelijkheid%20in%20vermogen%20tussen,de%20helft%2C%20namelijk%2048%20procent>

46 "Ongelijkheid in inkomen en vermogen; huishoudens", CBS (2024). <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84476NED>

47 "Super-rich abandoning Norway at record rate as wealth tax rises slightly", The Guardian (10 april 2023). <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/10/super-rich-abandoning-norway-at-record-rate-as-wealth-tax-rises-slightly>

mag nu dus wettelijk nooit worden beloofd. Daarmee houden we mensen gevangen in een uitkering. Het is logisch dat er een vorm van gekoppelde systematiek met uitkeringen bestaat: we leven in een beschaafd en welvarend land waarbij je wilt dat iedereen kan rekenen op een sociaal vangnet. Maar de huidige koppeling werkt nivellerend en is onrechtvaardig naar de werkende middenklasse.

Daarom wil de VVD de bijstand en de werkloosheidsuitkering voortaan eens per jaar laten stijgen en koppelen aan de inflatie of het mediane loon in plaats van het minimumloon. Daarmee pakken we niemand iets af, uitkeringsgerechtigden behouden dan hun koopkracht. Door het wettelijk vastleggen dat werkenden er meer op vooruit gaan, gaat de automatische koppeling ook andersom werken: als uitkeringsgerechtigden erop vooruitgaan, moet de overheid altijd zorgen dat mensen die werken er méér op vooruitgaan. De VVD wil de uitkeringen voor gepensioneerden (AOW) en arbeidsongeschikten (bijvoorbeeld WIA, Wajong) wél gekoppeld houden aan het minimumloon. Deze mensen hebben immers hard gewerkt, of kunnen niet (meer) werken.

Naast deze Koopkrachtwet wil de VVD inzetten op het volgende.

Lastenverlaging voor middeninkomens

De VVD wil dat de belasting voor werkende middeninkomens verder omlaaggaat. In het Hoofdlijnenakkoord is een goede eerste stap gezet, maar er zal de komende jaren echt meer nodig zijn. Belastingen die werken ontmoedigen of het alledaagse leven duurder maken, zullen verlaagd moeten worden. Voor de VVD blijft dit elke komende begroting prioriteit. Bij de onderhandelingen voor de begroting van volgend jaar wil de VVD een eerste stap maken met het Plan voor de Portemonnee, door de energierekening voor huishoudens en de kinderopvang voor werkende ouders goedkoper te maken.

Meer aandacht voor de middenklasse

Terwijl er in Den Haag wekelijks vele debatten worden gehouden, staan de problemen van de werkende middenklasse te weinig centraal. Een jaarlijks debat over de werkende middenklasse moet de positie van werkenden in Nederland hoger op de agenda zetten.

Bij beleid wordt daarnaast vaak weinig rekening gehouden met de effecten op de werkende middenklasse en wordt de koopkracht van miljoenen (zelfstandige) ondernemers niet meegenomen. Daarnaast is het nodig om beter in kaart te brengen waar beleid en regelgeving werkenden en ondernemers in de weg zitten. De VVD wil dat ambtenaren van alle relevante ministeries in samenwerking met het Centraal Planbureau onderzoek doen naar hoe we de koopkracht van de middenklasse op korte-, midden- en lange termijn kunnen beschermen en verbeteren.

Jaarlijks bericht aan de belastingbetaler

De Belastingdienst zou ieder jaar aan belastingbetalers moeten laten weten op welke manier hun belasting bijdraagt aan een veilig en welvarend Nederland. Dit zou tegelijk kunnen met de belastingaanslag.

Inflatie als sluipschutter voor de portemonnee: Het dagelijks leven wordt alsmat duurder

Wie de boodschappen afreken, schrikt zich rot. Tussen 2015 en 2023 werd olijfolie 63% duurder, steeg de prijs van een eitje met ruim 91% en moest voor boter maar liefst 104% meer worden neergelegd.⁴⁸ Dit zijn enorme prijsverhogingen. De inflatie wordt deels veroorzaakt door dingen die buiten Den Haag gebeuren, zoals de oorlog in Oekraïne of Europees beleid. Maar de Nederlandse politiek moet ook de hand in eigen boezem steken, aangezien hogere prijzen ook worden aangewakkerd door stijgende overheidsuitgaven en hoge belastingen. De VVD wil dat de politiek zich inzet voor het laten dalen van de inflatie, want voor alle hardwerkende mensen met een normaal inkomen hakken deze prijsstijgingen er fors in.

Inflatie is de stille koopkrachtkiller

De afgelopen jaren hebben veel Nederlandse gezinnen aan de keukentafel gemerkt wat hoge inflatie écht betekent. Tot 2021 leek alles nog redelijk onder controle: boodschappen waren relatief betaalbaar.⁴⁹ Maar vanaf de zomer van 2021 veranderde dit snel en in 2022 liep het echt uit de hand. De prijzen stegen op het hoogtepunt met 14,5% ten opzichte van een jaar eerder.⁵⁰ Een gemiddelde mand boodschappen is in twee jaar tijd maar liefst 30% duurder geworden⁵¹, en het spaargeld van gezinnen leverde ondertussen nauwelijks iets op.⁵² Dat betekent dat veel huishoudens hun financiële buffer, als ze die al hadden, zagen krimpen of dat ze een vakantie niet meer konden betalen. Niet omdat ze extra uitgaven deden, maar omdat hun geld simpelweg minder waard werd. De hoge inflatie raakt gezinnen dus dubbel.

De oorzaken van deze prijsstijgingen lagen deels buiten Den Haag. Zo zorgde de inval van Poetin in Oekraïne ervoor dat de energiekosten door het dak gingen. Dat had een fors hogere energierekening tot gevolg. Maar bijvoorbeeld ook een hogere prijs voor een brood in de supermarkt omdat het bakken veel duurder werd. Ook werden veel grondstoffen duurder doordat er tijdens de coronapandemie nauwelijks voorraden waren aangelegd. Zo steeg papierpulp, waar toiletpapier van wordt gemaakt, flink in prijs.⁵³ Tenslotte trok ook de economie na corona weer aan: doordat veel mensen er na de lockdowns weer op uit wilden en extra uitgaven wilden doen, stegen de prijzen.⁵⁴ Voor veel gezinnen betekende de combinatie van de inval van Poetin, duurdere grondstoffen en een aantrekkende economie opeens dat zij flink meer geld kwijt waren aan energie en boodschappen. Het dagelijks leven werd plotseling veel duurder, voor veel mensen té duur.

De overheid nam maatregelen voor lagere inkomens, zoals een energietoeslag en andere hogere toeslagen. Maar veel middeninkomens vielen buiten die regelingen. In 2022 en 2023 ging een gemiddeld huishouden er dan ook in koopkracht op achteruit.⁵⁵ In beide jaren zorgde de overheid

48 "Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100", CBS (2024). [StatLine - Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100](#).

49 "Inflatie", CBS (2023). [Inflatie | CBS](#).

50 Ibidem.

51 Paul le Clercq, "Enorme prijsstijgingen in de supermarkt zijn volgend jaar voorbij, zeggen experts", RTL Nieuws (2023). [Enorme prijsstijgingen in de supermarkt zijn volgend jaar voorbij, zeggen experts](#).

52 Amanda Bulthuis, "Spaarrente in 2022 bijna tien keer zo hoog", Geld.nl (2022). [Spaarrente in 2022 bijna tien keer zo hoog geworden | Geld.nl](#).

53 Peter de Waard, "Grondstofprijzen exploderen, en dat kan voor veel mkb-bedrijven het einde betekenen", Volkskrant. [Grondstofprijzen exploderen, en dat kan voor veel mkb-bedrijven het einde betekenen](#).

54 "Hoe de inflatie in twee jaar tijd historisch hoog werd", DNB (2023). <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/achtergrond-2023/hoe-de-inflatie-in-twee-jaar-historisch-hoog-werd/>.

55 "Macro-economische verkenning 2025", CPB (2024).

beter voor mensen met een uitkering dan voor mensen die elke dag werken.⁵⁶ In 2024 is die tendens gelukkig gekeerd.⁵⁷

Het debat over het beteugelen van inflatie is desondanks springlevend. Zeker in Nederland, waar de inflatie hardnekkig hoog blijft.⁵⁸ Sommigen concluderen bijvoorbeeld dat de Europese Centrale Bank (ECB) haar primaire verantwoordelijkheid, het zorgen voor stabiele prijzen, heeft verloochend door te lang te wachten met het bestrijden van inflatie.⁵⁹ Terwijl de centrale bank in die tijd wel persberichten verstuurde over het aanjagen van groene investeringen.⁶⁰ Bovendien koos de ECB er recent weer voor om de rente te verlagen, wat de inflatie in Nederland verder opstuwt. Voor gezinnen betekent dit dat de prijzen in de supermarkt blijven stijgen, terwijl spaargeld minder waard wordt. Het voelt oneerlijk: Nederlandse gezinnen moeten steeds meer betalen en Nederlands spaargeld wordt minder waard, terwijl landen met hoge schulden juist profiteren van inflatie, omdat hun schulden in waarde dalen.

Het is niet uit te leggen dat het spaargeld van mensen door de hoge inflatie steeds minder waard wordt. Een hogere spaarrente kan ervoor zorgen dat sparen nog wel loont. Onderzoek van de Autoriteit Consument en Markten toont echter aan dat de spaarrentes die Nederlandse banken momenteel bieden te laag zijn, omdat er onvoldoende concurrentie is tussen banken. VVD-minister Heinen heeft de banken daarom opgedragen maatregelen te nemen die de concurrentie tussen banken bevorderen, zodat de spaarrentes kunnen stijgen.⁶¹

De overheid kan helpen inflatie te bestrijden

Het is echter te makkelijk om alleen naar de oorlog in Oekraïne en de ECB te wijzen en te negeren dat ook de Nederlandse overheid maatregelen kan nemen om de hoge inflatie aan te pakken. Er zijn politieke partijen die ervoor kiezen de lasten te verhogen, zoals laatst tijdens debatten in de Tweede Kamer bleek.⁶² Wanneer mensen minder geld te besteden hebben, kunnen zij immers ook minder geld uitgeven aan noodzakelijke uitgaven en daalt de inflatie, zo is de gedachtegang. Dat is niet de keuze van de VVD.

De VVD kiest voor een overheid die minder geld uitgeeft. Wanneer de overheid minder concurreert met gezinnen en bedrijven om dezelfde schaarse producten, stijgen prijzen minder. Daarmee wordt de inflatie geremd en is er juist ruimte voor belastingverlagingen die helpen bij het bestrijden van inflatie. De overheid is al goed voor 44,8% van de economie in 2025⁶³ en een grotere overheid legt de rekening bij middeninkomens neer. Zij betalen immers de hoge belastingen. In het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet Schoof is een eerste stap gezet en wordt voor €4,7 miljard omgebogen⁶⁴, maar in de toekomst zijn verdere stappen nodig. VVD-minister van Financiën Eelco Heinen heeft niet voor niets gewaarschuwd dat de belastingen voor middeninkomens bij nieuwe tegenvallers niet weer verhoogd zouden moeten worden, maar dat juist de overheid moet kijken waar zij zelf minder kan doen.⁶⁵

De inflatie is daarnaast ook hoog omdat bedrijven hogere winsten maken.⁶⁶ De economische krapte en hoge vraag zorgen ervoor dat sommige bedrijven meer geld voor hun producten of

56 "Macro-economische verkenning 2023", CPB (2022).

57 "Macro-economische verkenning 2024", CPB (2023).

58 "Inflatie stijgt naar 4,1 procent in december", CBS (2025). [Inflatie stijgt naar 4,1 procent in december | CBS](#).

59 Ludek Niedermayer, "We are behind the inflation curve", Politico (29 oktober 2022) Politico. <https://www.politico.eu/article/inflation-curve-ecb-bank-rate-hike-eurozone-deflation/>.

60 "ECB zet verdere stappen om klimaatverandering in aanmerking te nemen bij haar monetairbeleidstransacties", ECB (2022). [ECB zet verdere stappen om klimaatverandering in aanmerking te nemen bij haar monetairbeleidstransacties](#).

61 "Minister Heinen geeft banken één jaar om klanten beter te informeren over spaarrentes", NOS (2 oktober 2024). [Minister Heinen geeft banken één jaar om klanten beter te informeren over spaarrentes](#).

62 Tweede Kamer. "Debat over de Najaarsnota 2024", 18 december 2024. https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/plenaire_vergaderingen/details/activiteit?id=2024A08500.

63 "Macro-economische verkenning 2025", CPB (2024).

64 "Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord", Bureau Woordvoering Kabinetsformatie (2024). [Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord | Rapport | Kabinetsformatie](#).

65 Edo van der Goot & Priscilla Slomp, "Minister Heinen (Financiën): 'Als iets tegenvalt, moeten we bezuinigen'", Nu.nl (17 september 2024). [Minister Heinen \(Financiën\): 'Als iets tegenvalt, moeten we bezuinigen' | Prinsjesdag | NU.nl](#).

66 "Nederlandse inflatie blijft komende jaren hoger", DNB (13 december 2024). <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/nieuws-2024/nederlandse-inflatie-blijft-komende-jaren-hoger/>.

diensten kunnen vragen. De VVD is daarom voorstander van strak toezicht van de toezichthouder Autoriteit Consument en Markten op de mededingingswet die moet voorzien in die stevige concurrentie tussen bedrijven, en wil dat ook de Europese Commissie hier als toezichthouder op Europees niveau strak op toeziet. Gezinnen profiteren door concurrentie tussen bedrijven van lagere prijzen aan de kassa.

Tot slot wordt de inflatie aangewakkerd door loonsverhogingen, zo toont onderzoek van de Nederlandse Bank aan.⁶⁷ De VVD is echter voorstander van loongroei, zodat werkenden erop vooruitgaan. Bovendien zorgt loongroei ervoor dat werk meer lonend wordt en meer mensen aan de slag gaan, wat goed is tegen arbeidsmarkttekorten en zo inflatie ook kan verminderen. Om de balans te vinden tussen loongroei om zo werken lonender te maken én het voorkomen van te hoge inflatie, is de VVD voorstander van een ondernemersakkoord.⁶⁸ Dit nieuwe akkoord moet voorzien in loongroei aan de ene kant en minder lasten en regels voor ondernemers aan de andere kant, zodat ondernemers zich niet genoodzaakt voelen de hogere lonen door te berekenen in de prijzen van hun producten en zo de inflatie verder aan te jagen. In het hoofdstuk over de ondernemersparadox wordt dit voorstel verder uitgewerkt.

Dure boodschappen

De prijzen zijn in Nederland niet alleen sneller gestegen dan in veel andere landen, ze waren van meet af aan al hoog. Voor dagelijkse producten ligt het prijsniveau hier vaak flink hoger dan in buurlanden zoals Duitsland en België.⁶⁹ Veel mensen kiezen er daarom voor om over de grens boodschappen te doen, omdat het daar voordeliger is. Dat dit voor veel huishoudens een aantrekkelijkere optie lijkt dan winkelen in de eigen buurt, laat zien hoe scheef de situatie inmiddels is. De VVD vindt het onrechtvaardig dat het verschil in prijzen zo groot is dat dit soort keuzes nodig zijn.

Het zijn ook ondernemers in grensregio's die hierdoor geraakt worden. Een slimme ondernemer zou kunnen denken: als die prijzen van boodschappen in het buitenland zoveel lager zijn dan in Nederland, waarom koop ik die spullen dan niet gewoon in het buitenland in om ze hier te verkopen? Door regelgeving mag dat echter niet. Deze verplicht namelijk dat informatie over de ingrediënten voor een product in het Nederlands wordt weergegeven.

Wie zijn inkopen in Duitsland doet krijgt uiteraard een Duitse verpakking te zien. De regels pakken zo slecht uit voor gezinnen en ondernemers. De VVD wil dat het mogelijk wordt een QR-code op het product te plaatsen, die bij het scannen de informatie over de ingrediënten in het Nederlands weergeeft. Zo kunnen supermarkten hun inkopen in andere EU-landen doen en kan de prijs van boodschappen dalen.

Maar ook grote fabrikanten zorgen voor duurdere boodschappen. Zo worden naast de taaleis veel supermarkten tegengehouden door de producenten van A-merken, als zij deze in het buitenland goedkoper willen bestellen. Deze producenten verbieden dat. Oftewel: een supermarkeigenaar die Coca-Cola tegen een lagere prijs in Duitsland wil bestellen loopt niet alleen tegen het probleem aan dat het etiket in het Duits is, maar óók dat de Coca-Colafabrikant dit weigert.⁷⁰ Dit is een groot probleem, want onderzoek van de Europese Commissie uit 2020 laat zien dat Europeanen hierdoor jaarlijks naar schatting 14 miljard euro te veel betalen voor boodschappen.⁷¹ De VVD wil dat in Europa wordt geregeld dat het verboden is om in de EU een bestelling te weigeren enkel en alleen op basis van waar de bestelling vandaan komt, zodat Nederlandse boodschappen goedkoper worden. Door regels aan te passen, maken we het leven voor de werkende middenklasse betaalbaarder.

67 "Hoe hogere loonkosten en bedrijfswinsten in 2023 bijdroegen aan inflatie", DNB (2024). [Hoe hogere loonkosten en bedrijfswinsten in 2023 bijdroegen aan inflatie | De Nederlandsche Bank](#).

68 In 1982 werd het Akkoord van Wassenaar gesloten. Dit invloedrijke akkoord kan als voorbeeld dienen voor het door de VVD voorgestelde ondernemersakkoord.

69 "Voor welke boodschappen is het de moeite waard om naar Duitsland te rijden?", Hart van Nederland (2023). [Voor welke boodschappen is het de moeite waard om naar Duitsland te rijden? | Hart van Nederland](#); Van der Staak, B. "Boodschappen in veel vakantielanden goedkoper dan in Nederland", Consumentenbond (2024). [Boodschappen in veel vakantielanden goedkoper | Consumentenbond](#).

70 Martin van der Ende, Yoeri Dijkhof e.a., "Territoriale leveringsbeperkingen", Ecorys (2023).

71 Europese Commissie. "Study on territorial supply constraints in the EU retail sector", 2020.

Door het beter laten functioneren van de interne markt, kan de prijs van boodschappen dalen, zónder dat dit ten koste gaat van de prijs van boeren. Want uiteraard moet de boer voor zijn product een eerlijke prijs betaald krijgen. De VVD voorziet daar met deze maatregelen in.

Dure vaste lasten

Het zijn niet alleen de boodschappen die duurder worden, ook de vaste lasten stijgen flink. De stijgende kosten voor wonen, water en energie zijn inmiddels zelfs de belangrijkste factor in de inflatie.⁷² We zien daardoor dat de prijzen voor de middenklasse harder stijgen dan gemiddelde inflatiecijfers doen vermoeden. De kinderopvang, een grote kostenpost voor middeninkomens, werd in 2024 maar liefst 9,6% duurder ten opzichte van 2023.⁷³ De prijzen in 2023 waren dan weer 7,5% hoger dan in 2022.⁷⁴ De kinderopvangtoeslag compenseert hier deels voor, maar de voor veel huishoudens onmisbare kinderopvang legt een steeds groter beslag op de portemonnee.

De kosten van een eigen huis zijn flink gestegen. Starters die een koophuis willen bemachtigen zien de huizenprijzen en dus de hypotheek sneller stijgen dan de inflatie.

De prijzen voor koopwoningen in Nederland zijn zelfs flink meer gestegen dan het bbp per inwoner. Kostte een gemiddeld koophuis in 2015 nog circa €230.000⁷⁵, amper tien jaar later is dit bijna het dubbele: ruim €430.000⁷⁶. Een bezitter van een koophuis is daardoor veel meer kwijt aan de eigen woning dan vroeger⁷⁷ en voor een starter is een huis vaak onbetaalbaar. Dit staat nog los van de stijgende vaste lasten die bij een eigen huis horen, zoals hogere onroerendezaakbelasting

Naast stijgende kosten voor een eigen woning, gaan ook de huurprijzen door het dak. Dit komt deels door de nieuwe huurwet waar de VVD als een van de weinige partijen tegen stemde.⁷⁸ Door deze wet proberen veel verhuurders boven het minimale puntenaantal uit te komen, zodat de woning als geliberaliseerd geldt en er een hoge huurprijs gevraagd mag worden, zo concluderen experts.⁷⁹ Ook is het aantal huurwoningen dat in aanloop naar de invoering van de nieuwe huurwet is verkocht flink gestegen. Maar starters hebben moeite deze woningen te kopen.⁸⁰ Door de schaarste van huurwoningen die door de huurwet is vergroot, stegen de huurprijzen ook, wat er mede toe leidde dat De Nederlandse Bank voorman Klaas Knot de politiek opriep de regelgeving terug te draaien.⁸¹ De VVD zet conform het Hoofdlijnenakkoord vol in op het bijbouwen van woningen, zodat het makkelijker wordt een woning te vinden en de huurprijzen, naast de prijzen van koopwoningen, kunnen dalen. Daarnaast blijft de VVD zich verzetten tegen de huurwet in huidige vorm.

Dure energie

Werkende Nederlanders betalen te veel voor energie. De energierekening is hoog en lijkt te blijven stijgen doordat er bijvoorbeeld investeringen gedaan moeten worden om het stroomnet te verzwaren. Huishoudens gaan daardoor de komende jaren twee tot drie keer meer voor hun netbeheerkosten betalen, terwijl netbeheerkosten nu al goed zijn voor zo'n 25 tot 30% van de

72 CBS. "Inflatie", 28 juli 2024. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-economie/inflatie>

73 "Onderzoek uurtarieven en openingstijden dag- & buitenschoolse opvang 2023-2024", Boink (2024). [Onderzoek uurtarieven en openingstijden dag- & buitenschoolse opvang 2023-2024](#) | Boink.

74 "Onderzoek uurtarieven en openingstijden dag- & buitenschoolse opvang 2022-2023", Boink (2023). [Onderzoek uurtarieven en openingstijden dag- & buitenschoolse opvang 2022-2023](#) | Boink.

75 "Bestaande koopwoningen; verkoopprijzen prijsindex 2015=100 1995-2023", CBS (2024). [Bestaande koopwoningen; verkoopprijzen prijsindex 2015=100 1995-2023](#) | CBS.

76 "Woningmarkt", CBS (2024). [Woningmarkt](#) | CBS.

77 "Was vroeger écht alles beter? Het kopen van een huis in 1995 versus 2022", De Hypotheker (2022). [Het kopen van een woning in 1995 versus 2022](#).

78 Tweede Kamer. "Wet betaalbare huur". <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoorstelgegevens&qry=wetsvoorstel%3A36496>.

79 Thijs Baas, "Huurwet Hugo de Jonge pakt vooral slecht uit voor middensegment", BNR (11 januari 2025). ["Huurwet Hugo de Jonge pakt vooral slecht uit voor middensegment"](#) | BNR Nieuwsradio.

80 Xander van Uffelen "Verhuurders verkochten meer woningen in aanloop naar invoering nieuwe huurwet", De Volkskrant (20 augustus 2024).

[Verhuurders verkochten meer woningen in aanloop naar invoering nieuwe huurwet](#) | de Volkskrant.

81 "DNB-president Klaas Knot roept kabinet op huurwet terug te draaien", Nu.nl (23 oktober 2024). [DNB-president Klaas Knot roept kabinet op huurwet terug te draaien](#) | Economie | NU.nl.

energierekening.⁸² Voor 2030 wordt verwacht dat de netbeheerkosten voor huishoudens met ruim 80% toenemen.⁸³ Voor normale werkende Nederlanders is dit niet op te brengen. Een groot deel van de energieprijis bestaat daarnaast uit belasting. Een kWh kost gemiddeld zo'n 28 eurocent⁸⁴, waarvan ongeveer 5 cent btw en voor de meeste huishoudens 10 cent aan energiebelasting. Daarmee bestaat ongeveer de helft van de energieprijis uit belasting. Dat moet goedkoper.

Zeker omdat Nederlandse gezinnen ook een van de hoogste prijzen voor aardgas in Europa betalen. De gasprijs in Nederland is gemiddeld 17,8 eurocent per kilowattuur. In België is dit aanzienlijk minder, namelijk 9,3 eurocent per kilowattuur en in Duitsland 11,9 eurocent per kilowattuur. De Nederlandse gasprijs is voornamelijk zo hoog doordat meer dan de helft van de gasprijs uit belasting bestaat.⁸⁵ De VVD heeft in het Hoofdlijnenakkoord kunnen afspreken de belasting op aardgas met €357 miljoen te verlagen, wat neerkomt op een daling van 2,82 eurocent per kubieke meter.⁸⁶ Dit is echter een druppel op een gloeiende plaat, want de energierekening van veel huishoudens is nog steeds heel hoog.

Een extra stap is daarom op korte termijn nodig. Concreet stelt de VVD voor om in het Plan voor de Portemonnee de energiebelasting op elektriciteit voor huishoudens met 750 miljoen euro te verlagen.

Dure zorg

Ook de stijgende kosten voor de gezondheidszorg komen voor de middenklasse hard aan. Volgens het CPB dragen middeninkomens relatief het meeste bij aan zorgkosten.⁸⁷ Zij hebben een bescheiden beurs, maar krijgen geen zorgtoeslag om de alsmaar stijgende zorgpremies te betalen. Middeninkomens betalen een deel via hun ziektekostenpremie, maar vooral via hun inkomstenbelasting mee aan de zorg. De zogenaamde inkomensafhankelijke werkgeversbijdrage komt zo grotendeels op het bordje van hardwerkende middeninkomens.

Deze stijgende zorgkosten dreigen een steeds grotere bedreiging voor de portemonnee te worden. Vanaf 2027 gaat de zorgpremie, mede door het halveren van het eigen risico rond de 200 euro per maand kosten.⁸⁸ Amper tien jaar geleden betaalden Nederlanders nog minder dan honderd euro voor hun zorgpremie.⁸⁹ In 2024 stijgen de totale zorgkosten van de basisverzekering met 7,4% en de kosten voor de langdurige zorg zelfs met 9,0%.⁹⁰ Dat wordt deels uitgelegd door de inflatie van 3,6%, maar ook nadat dit is gecorrigeerd, stijgen de zorgkosten flink. Met een economische groei van 0,6% in 2024⁹¹, gaat dus een steeds groter deel van ons inkomen naar zorg.

De stijging van de zorgkosten moet geremd worden en maatregelen zijn nodig. De zorgpremie zou voortaan niet veel harder mogen groeien dan de economie, vindt de VVD. Anders wordt de zorg voor hardwerkende Nederlanders onbetaalbaar. Andere landen laten zien dat de zorg een stuk goedkoper kan, aangezien Nederland behoort tot de Europese landen die het meeste geld uitgeven aan langdurige zorg.⁹²

82 Berenschot, "Verkenning alternatief nettariestelsel kleinverbruik", (2024). <https://www.berenschot.nl/media/g0opsxqh/eindrapport-verkenning-alternatief-nettarief-kleinverbruik-berenschot.pdf>

83 Theo Besteman, "Energier rekening huishoudens wordt flink hoger: 'Tot drie keer meer netbeheerkosten', De Telegraaf (7 januari 2025) [Energier rekening huishoudens wordt flink hoger: 'Tot drie keer meer netbeheerkosten' | Geld | Telegraaf.nl](https://www.telegraaf.nl/geld/2025/01/07/energierekening-huishoudens-wordt-flink-hoger-tot-drie-keer-meer-netbeheerkosten).

84 Anwb, "Wat kost 1 kWh?", <https://www.anwb.nl/energie/wat-kost-1-kwh>

85 Bart Koenraadt, "Energieprijzen Europa verschillen sterk: Nederlandse gasprijs bij hoogste drie", Energievergelijk.nl (2024). [Energieprijzen Europa verschillen sterk: Nederlandse gasprijs bij hoogste drie](https://www.energievergelijk.nl/nieuws/2024/01/energieprijzen-europa-verschillen-sterk-nederlandse-gasprijs-bij-hoogste-drie).

86 "Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord", Bureau Woordvoering Kabinetsformatie.

87 Anne-Fleur Roos & Rudy Douven, "Inkomens- en risicosolidariteit in de Zorgverzekeringswet", CPB (2024). [Inkomens- en risicosolidariteit in de Zorgverzekeringswet | CPB.nl](https://www.cpb.nl/publicaties/publicatie/2024/01/inkomens-en-risicosolidariteit-in-de-zorgverzekeringswet).

88 "Halvering eigen risico jaagt zorgpremie naar 200 euro, waarschuwt verzekeraar", BNR (24 september 2024). [Halvering eigen risico jaagt zorgpremie naar 200 euro, waarschuwt verzekeraar | BNR Nieuwsradio](https://www.bnr.nl/24-september-2024/halvering-eigen-risico-jaagt-zorgpremie-naar-200-euro-waarschuwt-verzekeraar).

89 Mirjam Prins, "Zorgpremie 2025: compleet overzicht", Independer (2025). [Nieuwe zorgpremie 2025 - compleet overzicht \(bijgewerkt: 24 december 2024\)](https://www.independer.nl/zorgpremie-2025-compleet-overzicht).

90 "Kosten basisverzekering stijgen in 2024 met 7,4%, langdurige zorg met 9,0%", Zorginstituut Nederland (2024). [Kosten basisverzekering stijgen in 2024 met 7,4%, langdurige zorg met 9,0% | Zorgcijfersdatabank.nl](https://www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/publicatie/2024/01/kosten-basisverzekering-stijgen-in-2024-met-7-4-langdurige-zorg-met-9-0).

91 "Macro-economische verkenning 2025", CPB (2024).

92 "Nederlandse gezondheidsuitgaven op tiende plaats in Europa", CBS (2020). [Nederlandse gezondheidsuitgaven op tiende plaats in Europa | CBS](https://www.cbs.nl/nl-nl/onderwerpen/gezondheidsuitgaven).

In de curatieve zorg zijn daarnaast behoorlijk wat behandelingen opgenomen die niet effectief zijn, en die we niet collectief zouden moeten betalen.⁹³ Wanneer niet wordt ingegrepen in de groeiende zorgkosten vangen middeninkomens de kosten op.

Houd woon-werkverkeer betaalbaar

Als je naar je werk toe gaat, moet dat betaalbaar zijn. De VVD wil daarom dat zowel de auto als het openbaar vervoer voor werkenden goed te betalen zijn. Dat lukt nu onvoldoende. Dankzij de VVD is de accijns op benzine fors verlaagd met zo'n €0,22 per liter⁹⁴, maar nog steeds is de prijs van een liter benzine rond de twee euro.⁹⁵

De auto is voor veel werkende Nederlanders essentieel om naar hun werk te komen, zeker in regio's waar het openbaar vervoer ontoereikend is. De auto is in Nederland tegelijkertijd ontzettend duur. Het kopen van een nieuwe auto is bijvoorbeeld gemiddeld 18,5 procent duurder dan elders in Europa.⁹⁶ Daarbovenop komen nog de hoge benzineprijzen van de afgelopen jaren. Die zijn de afgelopen jaren veel harder gestegen dan de lonen.⁹⁷

Veel werkgevers geven een reiskostenvergoeding, maar het vreemde is dat deze vergoeding niet meestijgt met de stijgende kosten van de auto. Dat is niet omdat werkgevers dat niet willen, maar omdat de onbelaste reiskostenvergoeding volgens de huidige regels maar €0,23 per kilometer mag zijn. In Rutte IV hebben we de reiskostenvergoeding daarom al verhoogd van €0,19 naar €0,23 cent, maar het zou goed zijn als deze vergoeding in de toekomst automatisch meestijgt met de prijzen. Door een verlaging van de energiebelasting wordt elektrisch rijden daarnaast goedkoper. Door deze maatregelen hoeven de hoge reiskosten van de auto geen probleem te vormen om naar je werk te komen of zakelijke afspraken in te plannen.

Ook een treinkaartje wordt duurder: in 2025 zo'n 6%.⁹⁸ Dit terwijl er steeds meer treinen vertraagd zijn.⁹⁹ Uiteraard moet ook het openbaar vervoer betaalbaar blijven. Dat los je niet op met nog meer subsidie voor bijvoorbeeld de NS. Extra geld voor de NS wordt immers opgebracht door werkende mensen, terwijl de NS zelf nog veel efficiënter zou kunnen werken. Voor goedkopere treinkaartjes is vooral meer concurrentie op het spoor nodig en een meer efficiënte organisatie.

Voor de VVD is het duidelijk: het leven is voor veel mensen te duur geworden en daar moet wat aan gebeuren. Ondanks dat veel van de oorzaken buiten Den Haag liggen, mag de politiek haar ogen hier niet voor sluiten. Simpelweg omdat door die hoge prijzen veel Nederlanders in de verdrinking zijn gekomen. De VVD komt daarom met een aantal maatregelen die het leven weer betaalbaar moet maken.

De VVD wil een Inflatiewet.

Inflatie is de sluipschutter voor de werkende middenklasse. Zij zien alles duurder worden, de lonen houden het onvoldoende bij en de overheid jaagt de inflatie aan. Die spiraal moet stoppen. De VVD wil daarom een **Inflatiewet** met daarin verschillende maatregelen die de inflatie moeten beteugelen. Concreet wil de VVD het volgende in de wet opnemen:

93 Drian van der Woude, Jan-Peter Heida e.a., "Geschat potentieel effectieve zorg: Schatting opbrengst focus op effectieve zorg in basispakket", *Strategies in Regulated Markets* (2021).

94 Tweede Kamer, "Antwoorden vragen bijlagenboek miljoenennota 2025", pagina 15.

95 "Brandstofprijzen Europa" ANWB (2024). [Brandstofprijzen Europa | Bekijk het actuele overzicht | ANWB](#) (geraadpleegd op 20 december 2024).

96 "Hoe duur zijn auto's in Nederland in vergelijking met andere Europese landen", Autorai (2022). [Hoe duur zijn auto's in Nederland in vergelijking met andere EU-landen?](#)

97 "Ontwikkelingen cao-lonen" CBS. [Ontwikkeling cao-lonen | CBS](#); "Brandstofprijzen historie: hoe heeft de brandstofprijs zich ontwikkeld?", Unitedconsumers. [Bekijk de Ontwikkeling van Brandstofprijzen \(+ Grafiek\)](#).

98 "Prijs treinkaartje stijgt in 2025 met 6 procent", NS (17 september 2024). [Prijs treinkaartje stijgt in 2025 met 6 procent](#).

99 "Punctualiteit NS nu al onder niveau 2023", [Treinreiziger.nl](#) (2024). [Punctualiteit NS nu al onder niveau 2023](#).

De overheid moet helpen de inflatie te verlagen

De inflatie in Nederland blijft structureel te hoog en dat is een groot gevaar voor de portemonnee van werkend Nederland. Daar moet iets aan gebeuren. De afgelopen jaren was de overheid zelf een aanjager van de inflatie omdat zij veel extra geld heeft uitgegeven en specifieke belastingen heeft verhoogd. De VVD wil daarom vastleggen dat de overheid in tijden van hoge inflatie voortaan de inflatie moet helpen beteugelen, door minder geld uit te (laten) geven. Dit geld wil de VVD teruggeven via lagere belastingen die de gestegen rekeningen compenseren.

Forse verlaging belasting op de energierekening

De VVD wil op korte termijn in een Plan voor de Portemonnee de belasting op de energierekening voor huishoudens structureel verlagen met €750 miljoen. Dat zorgt voor een tariefverlaging op elektriciteit van naar verwachting meer dan 35%. Veel huishoudens hebben nu moeite met het betalen van hun energierekening. De VVD wil dit betalen door het terugbrengen van uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking en door te zorgen dat het verschil tussen werkenden en niet-werkenden groeit.

Niet krom hoeven liggen om naar je werk te rijden

Veel hardwerkende Nederlanders gaan met de auto naar hun werk. Dat is geen luxe, maar bittere noodzaak om bij hun werk te komen. Wanneer de prijs van benzine of diesel fors stijgt, moeten mensen kromliggen om de reiskosten te betalen. Om te mógen werken. De reiskostenvergoeding vanuit de werkgever is meestal niet genoeg en de prijs aan de pomp stijgt vaak harder dan de belastingvrije reiskostenvergoeding. Daarom wil de VVD dat de belastingvrije reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer jaarlijks wordt geïndexeerd en dus verhoogd. Het is niet uit te leggen dat het geld kost om naar je werk te gaan, omdat de overheid een te lage onbelaste reiskostenvergoeding heeft vastgesteld.

Huizen- en autobezitters zijn geen melkkoe

De werkende middenklasse mag zich vaak nog gelukkig prijzen met een eigen koopwoning of een auto om naar het werk te gaan. Dit zijn precies de twee zaken waar gemeenten lokale belastingen op heffen. Te vaak komen er voorbeelden voorbij waar de onroerendezaakbelasting explosief stijgt of waar hardwerkende mensen ineens fors moeten gaan betalen om hun auto gewoon voor de deur te kunnen parkeren. Wanneer gemeenten de huizenbezitter of geparkeerde auto als melkkoe gebruiken moet er ingegrepen worden. Wij willen daarom dat de afspraak uit het hoofdlijnenakkoord om de stijging van lokale belastingen te maximeren zo snel mogelijk wordt ingevoerd, bijvoorbeeld met de inflatie. Dit moet, met name voor de lokale belasting op het eigen huis, de onroerendezaakbelasting, zo snel mogelijk geregeld zijn. Samen met lokale bestuurders zorgen we ervoor dat de gemeentelijke financiën op orde zijn.

Goedkopere boodschappen door deregulering

Iedereen die wel eens boodschappen doet in Duitsland, is verbaasd over het grote prijsverschil van de dagelijkse boodschappen. Hoe kan dat? Een deel van het antwoord is: onnodige regels. Veel supermarkten hebben belemmeringen om hun inkopen bij leveranciers in andere EU-landen te doen waardoor de prijzen in Nederland onnodig hoog zijn.¹⁰⁰ Zo hebben we regels dat het volledige etiket in de Nederlandse taal verplicht moet zijn waardoor inkopen door supermarkten niet in het buitenland gedaan kunnen worden en de kosten van boodschappen onnodig hoog zijn. Qua oplossingen valt te denken aan de genoemde QR-code voor productinformatie. Ook wil de VVD een verbod op het weigeren van een bestelling door een leverancier op basis van het land van waar de bestelling wordt geplaatst. Hierdoor moeten de inkopen voor supermarkten goedkoper worden en de prijzen voor consumenten bij de kassa dalen.

¹⁰⁰ Van der Ende e.a., (2023) "Territoriale leveringsbeperkingen".

Werk maken van betaalbaarheid

Het is niet eerlijk dat het leven voor middeninkomens steeds duurder wordt. Daarom wil de VVD dat een huis, auto en de vaste lasten voor middeninkomens betaalbaar blijven. In dit kabinet heeft de VVD daarom geregeld dat de brandstofaccijns in 2025 verlaagd blijft, dat de gasrekening lager wordt en de hypotheekrenteaftrek behouden blijft. Geen extra belastingen en meer belastingverlagingen is de inzet van de VVD voor alle komende onderhandelingen.

Zorgkosten onder controle

De zorgkosten stijgen steeds harder, en de rekening komt via de zorgpremie en belastingen op het bord van werkende Nederlanders terecht. Zolang de economie groeit kunnen we dit betalen. Maar als de zorgkosten flink harder stijgen dan wat we met elkaar verdienen komt de belastingbetaler, vooral die met een middeninkomen, in de knel. Daarom wil de VVD dat de stijging van zorgkosten en daarmee de ziektekostenpremie gemaximeerd wordt. Dat wil zeggen: als de kosten boven de toegestane stijging dreigen te geraken, moet het kabinet maatregelen treffen om de zorgkosten te beperken. Dat helpt werkende Nederlanders in de portemonnee en zorgt ervoor dat we de zorg betaalbaar houden. Innovaties, zoals digitalisering, kunnen daarbij helpen. Want de verwachting is dat als er niets gebeurt, straks één op de vier werkenden in de zorg nodig zal zijn.¹⁰¹ Daarnaast kunnen het niet vergoeden van ongecontracteerde zorg, het aanpakken van fraude en het niet automatisch verder uitbreiden van het basispakket maatregelen zijn om de zorg betaalbaar te houden, evenals de maatregelen die eerder al in dit hoofdstuk zijn aangehaald.

Betaalbare huurwoningen

Beleid op de huurmarkt moet erop gericht zijn om het aantal huurwoningen te vergroten, zodat de prijzen dalen. Dit doen we door het aanbod te stimuleren. Zodra de Wet betaalbare huur geëvalueerd is, zal de VVD inzetten op het aanpassen van deze wet. In plaats daarvan moet er een stelsel komen dat de huurstijgingen slimmer beperkt, het aanbod niet vermindert, en het investeren in nieuw aanbod voldoende beloont. De VVD zet zich in voor de bouw van huur- én koopwoningen die middeninkomens ook daadwerkelijk kunnen betalen.

¹⁰¹“Zorg voor de toekomst: Over de toekomstbestendigheid van de zorg”, SER (2020).

De meerwerkboete: werken loont onvoldoende

We zorgen er niet genoeg voor dat werken loont. Het effect van beleid op de dagelijkse realiteit van werkende mensen wordt vaak niet eens in kaart gebracht. De gevolgen daarvan zijn zichtbaar: Haagse regelingen zorgen ervoor dat werken te weinig loont en daar komt beleid vanuit bijvoorbeeld gemeenten en woningbouwcorporaties nog overheen. Er is in het beleid een disproportionele focus op alleen lagere inkomens, wat ervoor heeft gezorgd dat een uur extra werken te weinig oplevert en er veel onzichtbare nivellering is. Dit noemt de VVD de meerwerkboete.

De overheid laat werken niet lonen

De VVD vindt dat het momenteel niet aantrekkelijk genoeg is om onderdeel te worden van die werkende middenklasse. Werkenden zien namelijk te weinig terug van een extra verdiende euro. Dat is een gevolg van beleidskeuzes. Daardoor ligt de marginale druk namelijk voor veel mensen dik boven de 50%.¹⁰² Dit betekent dat van elke extra verdiende euro, meer dan de helft moet worden afgedragen aan de staat.

Een dag extra werken zou aantrekkelijk moeten zijn, maar in de praktijk levert het vaak weinig op. Veel mensen houden van de vergoeding voor een extra uur werk, minder dan de helft over, door hoge belastingen en het wegvallen van toeslagen. Een bouwvakker en een verpleegkundige met twee kinderen met een gezamenlijk inkomen van €80.000 per jaar houden bijvoorbeeld van een extra verdiende euro gemiddeld maar 17 cent over.¹⁰³ Dit komt doordat niet alleen de belasting hoger wordt, maar ook toeslagen zoals het kindgebonden budget en kortingen zoals de arbeidskorting afnemen. Hierdoor is extra werken financieel vaak onaantrekkelijk, vooral als daar ook kosten voor meer kinderopvang bij komen kijken.

Veel meer dan de helft van een extra verdiende euro gaat daardoor naar de Belastingdienst. Dit zijn schokkende cijfers voor mensen die uitrekenen of een shift extra werken meer oplevert. Maar het was de vorige minister van Sociale Zaken van CDA-huize die een marginale druk van 60% acceptabel vond.¹⁰⁴ De VVD vindt het juist niet normaal dat je dan dus 's ochtends voor jezelf werkt, maar na de lunchpauze al je salaris naar de Belastingdienst gaat. Ook voor werkenden met een modaal inkomen is een hoge marginale druk echter geen uitzondering.

Voorbeeld marginale druk 1¹⁰⁵

Liske Vosmeer werkt nu 22 uur per week. Ze krijgt een baan aangeboden waar ze 36 uur kan werken. Nu verdient zij €2.269 bruto per maand. Bij haar nieuwe baan wordt dit met 36 uur maar liefst €3.708 per maand. Zij gaat dus van een inkomen op het minimumloon naar een modaal jaarinkomen: een salarispad dat heel veel Nederlanders aflopen. Liske wil niet scheefwonen in haar sociale huurwoning en gaat een huis kopen. Door deze inkomensstap verliest zij niet alleen haar goedkope huurwoning, maar ook haar zorgtoeslag en huurtoeslag. Bovendien gaat ze meer belasting betalen, waaronder

¹⁰² Rijksoverheid, "Tabel marginale druk" (2024) <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2024/09/17/tabellen-marginale-druk/tabellen-marginale-druk.pdf>.

¹⁰³ Ibidem.

¹⁰⁴ Hanneke Keultjes & Laurens Kok, "Minister Van Gennip: 'Vraag vrouwen of ze paar uur meer willen werken'", Het Parool (8 maart 2023). [Minister Van Gennip: 'Vraag vrouwen of ze paar uur meer willen werken' | Het Parool](#).

¹⁰⁵ 2024D42418 - 36600-XV Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden inzake vaststelling van de begroting 2025 van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

hogere lokale belastingen. Haar netto-inkomen komt na belastingen uit op €2.012, dat was eerst €1.683. Dat is een flinke stijging in inkomen, maar Liske raakt hierdoor wel €108 zorgtoeslag en €164 huurtoeslag kwijt. 14 uur per week extra werken en €1439 extra salaris per maand zorgt uiteindelijk maar voor €329 extra in de portemonnee. Veel geld, maar slechts €5,87 per gewerkt uur. Van het extra verdiende geld van Liske is daarmee 77% naar de overheid gegaan.

De cijfers over de marginale druk doen echter nog niet eens volledig recht aan de financiële keuzes waarmee mensen aan de keukentafel te maken hebben, als ze twijfelen om extra te gaan werken. De extra kosten van een dag kinderopvang worden bijvoorbeeld in de overheidscijfers over de marginale druk buiten beschouwing gelaten, terwijl deze kosten rechtstreeks verband houden met de keuze om meer te werken. EW Magazine rekende in 2022 uit dat de marginale druk door extra kinderopvangkosten bij een gewoon gezin kan oplopen tot 93%.¹⁰⁶ Dat betekent dat van iedere extra verdiende euro, er slechts zeven cent écht in de portemonnee van dat gezin beland. Ook in 2025 is de marginale druk nog steeds hoog.

Voorbeeld marginale druk 2¹⁰⁷

Thaïsa Steffens en Fabian Thuijpt hebben twee kinderen en werken allebei parttime in het onderwijs. Vanwege de grote personeelstekorten besluit Fabian een dag meer te gaan werken. Dit levert het gezin €1317 euro bruto per maand op. Dat is veel geld, maar hier gaat nog €712 belasting vanaf en de extra kosten van de kinderopvang zijn €420 hoger dan de extra kinderopvangtoeslag. Van de €1317 euro bruto per maand blijft zo maar €185 euro over, voor 8 uur extra werk per week. Dat is net €5 per uur. Die extra dag werken doe je dus eigenlijk voor 86% voor de fiscus en voor de kinderopvang. En maar voor 14% voor jezelf.

De extreme marginale belastingdruk door kinderopvang is gelukkig niet blijvend. Inmiddels is de kinderopvangtoeslag dankzij de inzet van de VVD verhoogd en wordt de kinderopvang voor werkenden in het nieuwe stelsel altijd voor 96% vergoed. Een extra uur werken gaat dan dus nooit ten koste van je kinderopvangtoeslag. Op korte termijn zullen we wel nog stappen moeten zetten, daarom stellen wij in ons Plan voor de Portemonnee voor om de kinderopvang goedkoper te maken.

Het bijna gratis worden van de kinderopvang voor werkenden is een flinke stap in het vergroten van de bestaanszekerheid van veel mensen en in het verlagen van de marginale druk. Wij gaan er dan ook vanuit dat de partijen die zeggen voor die bestaanszekerheid op te komen, dit voornemen dan ook volledig omarmen.

Niet alleen de werkende in loondienst ervaart dat (meer) werken niet loont. Als laatste voorbeeld: één van de 1,2 miljoen zzp'ers in Nederland.

Voorbeeld marginale druk 3

Debora Liebrands is zzp'er en woont in een sociale huurwoning. Ze verdient met haar opdrachten nu €3.000 euro bruto per maand. Maar ze heeft nog tijd voor extra opdrachten. Als ze besluit om voor €500 euro bruto aan extra werk te verrichten komt de Belastingdienst om de hoek kijken. Niet alleen betaalt ze netjes belasting, ze verliest

¹⁰⁶ Joris Heijn & Jeroen van Wensen, "Waarom vooral de fiscus profiteert van meer werken", EW (14 september 2022). [Waarom vooral de fiscus profiteert van meer werken - EW](#).

¹⁰⁷ Het voorbeeld gaat uit van een bruto jaarinkomen van €110.620 dat stijgt met €15.800. De extra belasting is daardoor €8.540, de extra kinderopvang kost €11.980 en de extra kinderopvangtoeslag is €6.940.

rap zorg- en huurtoeslag en houdt nog maar €135 euro over van het extra harde werk. Dat is een marginale druk van 73%.¹⁰⁸

Op deze manier stimuleert ons belasting- en toeslagenstelsel deeltijdwerken. Je krijgt een deeltijdbonus in de vorm van allerlei toeslagen en heffingskortingen als je parttime werkt, maar betaalt een meerwerkboete als je meer gaat werken. Naast dat je over het salaris voor de extra dag werken gewoon belasting betaalt, lever je namelijk toeslagen in, draai je op voor extra kosten in de kinderopvang en bouwen je heffingskortingen af. Dit is onrechtvaardig.

Niet alleen zorgt dit belastingstelsel ervoor dat je minder geld in de portemonnee overhoudt, op termijn gaat het onze cultuur vormen. We leven nu in een land waar de reflex om wat extra te werken om te sparen afgestraft wordt. Het zou normaal moeten zijn dat je, als je bijvoorbeeld spaart voor een huis of auto, wat meer uren kunt maken om te sparen. Maar die 8 of 10 uurtjes meer in de week kunnen in Nederland zo weinig opleveren dat mensen het niet eens meer overwegen, terwijl we nota bene enorme tekorten hebben op de arbeidsmarkt. Je hoort vaak dat het nu eenmaal in de cultuur van Nederland zit om deeltijd te werken en dat het probleem dus niet is dat werken niet loont, maar in de optiek van de VVD is het precies andersom. Deeltijdwerken is onder meer onderdeel van onze cultuur geworden, omdat extra werken niet loont.

Op langere termijn is een complete herziening van het belastingstelsel, waarin we inkomensafhankelijke heffingskortingen en toeslagen afschaffen, hiervoor de oplossing. De VVD wil dat in een nieuw stelsel de belastingdruk niet hoger wordt als je meer gaat werken. En wij willen kijken naar bijvoorbeeld een belastingvrije voet of een inkomensafhankelijke heffingskorting. Daarbij moeten de koopkrachteffecten van noodzakelijke versimpelingen goed doorgerekend worden. Partijen die bijvoorbeeld de hypotheekrenteaftrek willen afschaffen, raken werkende Nederlanders met een koophuis keihard in de portemonnee. Dat is voor de VVD geen begaanbaar pad.

Op korte termijn kan ook een meerwerkbonus een oplossing zijn. De overheid verbiedt het werkgevers nu per wet om onderscheid te maken tussen mensen die een ander aantal uren werken,¹⁰⁹ om discriminatie te voorkomen, behalve bij strenge uitzonderingsgronden. Het stimuleren van meer werken door een extra bonus vindt de VVD echter hoe dan ook gerechtvaardigd gezien de huidige tekorten op de arbeidsmarkt. Een meerwerkbonus is geen discriminatie, maar een oplossing voor een samenleving die vastloopt door personeelstekorten. De wet zou hier zoveel mogelijk bij moeten aansluiten, en alle noodzakelijk stappen om deze rechtvaardiging juridisch stand te laten houden, moeten genomen worden. Werkgevers en werknemersorganisaties moeten een meerwerkbonus opnemen in cao's en de overheid moet vaart blijven maken met pilots in tekortsectoren. Staatssecretaris Mariëlle Paul is hier bijvoorbeeld in het onderwijs hard mee bezig.

Onzichtbare nivellering

Wat de VVD verbaast is dat een groot deel van de armoedeval, de marginale druk en de boete op werken in vrijwel alle cijfers compleet buiten beeld blijft. Dit noemen we onzichtbare nivellering. Het gaat dan om het veelvoud aan inkomensafhankelijke regelingen. Denk bijvoorbeeld aan de inkomensafhankelijke bijdrage bij de rechter¹¹⁰, het niet hoeven betalen van waterschapsbelasting¹¹¹ en veel gemeentelijke regelingen. Het gemeentelijk minimabeleid, waarin op gemeentelijk niveau extra ondersteuning wordt gegeven aan mensen die dat nodig hebben, is inmiddels zo omvangrijk dat er door gemeenten in 2023 per minima-huishouden meer dan €200

¹⁰⁸ In de uitgangssituatie betaalde Debora €404 belasting per maand en kreeg ze €134 huurtoeslag (uitgaande van een huurwoning van €800 huur per maand) en €44 zorgtoeslag per maand. Met het extra inkomen betaalde Thaïsa €608 belasting per maand en kreeg Thaïsa €17 huurtoeslag.

¹⁰⁹ Zoals vastgelegd in de "Wet onderscheid arbeidsduur".

¹¹⁰ "Eigen Bijdrage" Raad voor Rechtsbijstand. [Eigen bijdrage - Rechtsbijstand](#).

¹¹¹ Bijvoorbeeld voor de 5 waterschappen aangesloten bij GBLT, zie: <https://gblt.nl/regels-voorwaarden-kwijtschelding>.

per maand wordt uitgegeven.¹¹² Geld dat middeninkomens ook hartstikke goed kunnen gebruiken. Vooropgesteld, het is goed dat we mensen die dat nodig hebben, een steuntje in de rug geven. Dat vinden wij liberaal en horend bij Nederland. Tegelijkertijd werpen de vele inkomensafhankelijke regelingen momenteel een forse drempel op om extra te gaan werken. Buiten de doelgroep vallen omdat je meer gaat verdienen, betekent in veel gemeenten geen toegang tot energietoeslag, gratis culturele activiteiten, een gratis fiets en laptop voor je kinderen, gratis sporten en nog veel meer. Voor deze minima betekent meer werken daardoor niet dat zij automatisch meer gaan verdienen en tot de middenklasse gaan behoren.

In de gemeente Amsterdam bijvoorbeeld heeft een gezin met een inkomen tot €33.700 per jaar recht op elke 5 jaar een gratis laptop voor schoolgaande kinderen, gratis ID-kaart, gratis menstruatieproducten, gratis aanvullende zorgverzekering, gratis hulp aan huis voor energiebesparing, tot €475 per jaar voor kinderkleding, gratis schoolspullen, kwijtschelding van gemeentelijke lasten, tot €350 per jaar sportvergoeding voor kinderen, gratis naar Artis, tot 90% korting op culturele activiteiten en een gratis nieuwe wasmachine, koelkast of gasfornuis indien nodig.¹¹³ En dat is slechts een selectie van alle Amsterdamse regelingen.

Individueel gezien zijn deze regelingen allemaal begrijpelijk. Het is een probleem voor de hele samenleving als er vrouwen zijn die geen geld hebben voor menstruatieproducten, of als ouders geen geld hebben om hun kind te laten sporten of meedoen op school. Het verschil tussen de groep die wél recht heeft op al deze voorzieningen en de groep die dat niet heeft vlak daarboven, is echter te groot. Een dag extra werken kan betekenen dat toegang tot al deze regelingen verdwijnt. Het zorgt ervoor dat mensen vaak huiverig zijn om meer te gaan werken, juist omdat het zo voelbaar is in het maandbudget als je al deze uitgaven opeens zelf zou moeten betalen. Terwijl onze staatssecretaris op participatie Jurgen Nobel hard werkt om mensen aan het werk te krijgen, zorgen sommige gemeentelijke regelingen juist voor het tegenovergestelde. De gemeente Amsterdam heeft hiermee betere werkloosheidsvoorwaarden gecreëerd dan de arbeidsvoorwaarden bij welk bedrijf dan ook. En voor deze mensen komt het verlies aan toeslagen en de afbouw van heffingskortingen er dan nog bovenop. Het zorgt ervoor dat mensen niet door kunnen groeien.

De VVD vindt het lastig dat we in politiek Den Haag doen alsof deze regelingen niet bestaan. Wanneer wij beleid maken kijken we naar armoedecijfers die doen alsof gemeenten geen enkele minimaregeling hebben. En werd tot en met 2024 ook vermogen niet meegenomen. Zo bleek het percentage mensen in armoede 1,5 procentpunt lager te liggen en 3,1% te zijn, voornamelijk omdat een deel van de mensen met een lager inkomen genoeg spaargeld had om minimaal een jaar rond te komen.¹¹⁴

Regels voor woningcorporaties laten werken niet lonen

Het meenemen van de gemeentelijke regelingen is echter nog steeds niet genoeg om de armoedeval volledig in beeld te krijgen. Bij een stijgend inkomen verlies je namelijk ook het recht op een sociale huurwoning, zo rekenden Bluemink en Keller al voor in EW Magazine.¹¹⁵ De inkomensgrens voor een stel om in aanmerking te komen voor een corporatiewoning is in 2024 €52.671 per jaar.¹¹⁶ Zit je onder dat inkomen, dan betaal je maximaal €880 huur per maand voor een corporatiewoning¹¹⁷, exclusief huurtoeslag. Zit je boven dat inkomen, dan verlies je toegang

¹¹² Divosa Benchmark, "Meer geld voor huishoudens met kinderen en laag inkomen in 2023". <https://www.divosa.nl/nieuws/meer-geld-voor-huishoudens-met-kinderen-en-laag-inkomen-2023#:~:text=Minimaregelingen%20zijn%20in%20de%20meeste,inclusief%20vakantiegeld%20en%20exclusief%20toeslagen.>

¹¹³ "Regelingen bij laag inkomen/Pak je kans", Gemeente Amsterdam. [Regelingen bij laag inkomen/Pak je kans - Gemeente Amsterdam.](#)

¹¹⁴ "De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten", CBS (2024). [De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten | CBS.](#)

¹¹⁵ Henk Bleumink & Wouter Keller, "Ingezonden opinie: Verscholen armoede? Vergeet de middeninkomens niet." EW (28 juli 2023). [Verscholen armoede? Vergeet de middeninkomens niet - EW.](#)

¹¹⁶ Rijksoverheid. "Wanneer kom ik in aanmerking voor een sociale huurwoning?", <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huurwoning-zoeken/vraag-en-antwoord/wanneer-kom-ik-in-aanmerking-voor-een-sociale-huurwoning>

¹¹⁷ Rijksoverheid. "Hoeveel huur betaal ik maximaal voor mijn woning?", <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/woning-huren/vraag-en-antwoord/hoeveel-huur-betaal-ik-maximaal-voor-mijn-woning>

tot de sociale huur en huur je in de particuliere markt voor gemiddeld €1381 per maand¹¹⁸, een verschil van ruim €500 per maand! Naast het effect van de afbouwende huurtoeslag, heb je dus überhaupt geen toegang meer tot een goedkope huurwoning.

Dit betekent niet dat het een oplossing is om de sociale huur fors uit te breiden. Nederland heeft al een grote sociale huursector en de kosten daarvan komen via de belasting vaak weer bij middeninkomens terecht. De inkomensgrens in de sociale huur versterkt echter wel de armoedeval die al ingezet is door belastingen, kinderopvang en gemeentelijke regelingen.

De combinatie van inkomensafhankelijke landelijke regelingen met een hoge belastingdruk voor middeninkomens, gemeentelijke regelingen die vrijwel alleen voor uitkeringsgerechtigden zijn en middenhuurwoningen die veel duurder zijn dan sociale huurwoningen, zorgt ervoor dat (meer) werken volstrekt onvoldoende loont, en dat we dat probleem structureel onderschatten in de cijfers. Dat moet anders.

De VVD wil een Meerwerkstimulans.

Hard werken moet weer gaan lonen. De VVD wil daarom meer werken stimuleren. Concreet wil de VVD het volgende.

Goedkopere kinderopvang

Werken gaat meer lonen als een dag extra kinderopvang niet honderden euro's per maand kost. Daarom heeft de VVD in het Hoofdlijnenakkoord afgesproken dat kinderopvang voor werkenden zo snel als mogelijk voor 96% vergoed wordt. De VVD wil komend jaar in haar Plan voor de Portemonnee een extra stap zetten door de vergoedingspercentages te verhogen voor werkende middeninkomens. De VVD wil hier 250 miljoen euro structureel voor vrijmaken.

Meerurenbonus

Nederland zit met een schreeuwend personeelstekort en tegelijkertijd zijn we kampioen deeltijd. Heel veel mensen zouden graag een paar uur extra gaan werken, maar dat levert vaak amper iets op. Een extra financiële bonus kan helpen om mensen te stimuleren om meer uren te gaan werken.

Dit kan bijvoorbeeld door in de werkkostenregeling een meerurenbonus te introduceren. Zo kunnen werkgevers belastingvrij een extra bonus geven aan mensen als ze meer uren gaan werken. De VVD wil de Wet onderscheid arbeidsduur versoepelen, zodat werkgevers de ruimte krijgen om voltijd werken écht te laten lonen. Hiervoor hoeft niet gewacht te worden op een nieuw belastingstelsel. De overheid moet daarnaast ook zelf de pilots voor de meerurenbonus voortzetten en uitbreiden.

Afschaffen nivellerende toeslagen en heffingskortingen in nieuw belastingstelsel

Ons belastingstelsel moet drastisch hervormd worden. De wirwar van heffingskortingen en toeslagen zet een rem op iedere ambitie om meer te gaan werken. De algemene heffingskorting, arbeidskorting, zorgtoeslag, huurtoeslag, kindgebonden budget en kinderopvangtoeslag bouwen nu vaak ongeveer gelijktijdig af, precies op het moment dat je voltijds gaat werken. Een uur extra werken levert daardoor veel te weinig op. Wij hebben een belastingstelsel dat meer werken beboet, in plaats van stimuleert. De VVD wil het toeslagensysteem en de inkomensafhankelijke heffingskortingen afschaffen en toe werken naar een belastingvrije voet of inkomensónafhankelijke heffingskorting zodat (meer) werken weer gaat lonen in ons land. Daarnaast willen we een variant onderzoeken waarin een extra gewerkt uur niet voor een hoger belastingtarief zorgt.¹¹⁹ Ons huidige progressieve belastingstelsel zorgt er namelijk voor dat een

¹¹⁸ "Analyse van de dynamiek van de Nederlandse huurmarkt in Q2 2024" (NVM & Vastgoed Management Nederland).

¹¹⁹ "Anders belasten: Hoe meer werken, wél meer kan lonen", PWC (2024). [Anders belasten: Hoe meer werken, wél meer kan lonen.](#)

uur extra werken tegen hetzelfde uurloon, ervoor kan zorgen dat je niet alleen in euro's meer belasting betaalt, maar dat je ook in een hogere belastingschijf terechtkomt.

Meer werken extra stimuleren met een marginale-druknorm

Het kan niet zo zijn dat de overheid van een extra verdiende euro meer dan de helft aan belasting houdt. De VVD wil daarom in het nieuwe belastingstelsel dat momenteel uitgewerkt wordt, een norm voor een maximale marginale druk. We moeten ook nu al stappen zetten. Bij nieuwe maatregelen moet waar relevant dus altijd worden gekozen voor het verlagen van de marginale druk, tenzij dit evident ten koste gaat van werkenden.

Geen onzichtbare nivellering via gemeentelijke regelingen

Een bezoekje aan de dierenarts of de contributie van de voetbalclub kost voor iedereen veel geld. De VVD wil daarom dat zaken minder vaak voor de laagste inkomens gratis worden gemaakt en dat vaker wordt gekozen om voorzieningen voor iedereen toegankelijk te houden. Dat zorgt ervoor dat werken ook meer gaat lonen. Daarnaast neemt de politiek nu beslissingen, zonder dat we meenemen dat ook gemeenten al armoedebelief voeren. Dat gaat ten koste van werkenden die net buiten alle regelingen vallen. Daarom wil de VVD dat gemeentelijk beleid wordt meegenomen in armoedecijfers.

De ondernemersparadox: een valse tegenstelling tussen werkgevers en werknemers

In een Agenda voor Werkend Nederland horen natuurlijk niet alleen mensen in loondienst te worden belicht, maar ook hardwerkende ondernemers en zelfstandigen. Het is immers mede hun creativiteit en inzet die Nederland draaiende houdt. Vanuit economisch linkse partijen wordt er vaak gedaan alsof er een tegenstelling is tussen werknemers en werkgevers, terwijl het tegendeel waar is: zonder ondernemers die risico nemen zouden er überhaupt geen goedbetaalde banen voor werknemers zijn. Bovendien zijn vrijwel alle ondernemers die wij spreken, zeer betrokken bij hun mensen. Het is daarom zaak dat de politiek ondernemers in staat stelt een florerende onderneming op te bouwen. Dat betekent: lage lasten, minder regels, stabiel overheidsbeleid en de mogelijkheid om personeel te belonen. De VVD wil ondernemen weer leuk maken.

Bedrijven zijn niet de vijand

Het negatieve sentiment rondom ondernemers is onterecht en destructief. Het overgrote deel van ondernemers zorgt goed voor zijn personeel en de omgeving. Ze sturen een bosje bloemen als iemand ziek is, houden er rekening mee als iemand 's ochtends eerst kinderen naar school wil brengen en sponsoren de lokale voetbalclub. Bedrijvigheid is daarnaast goed voor Nederland. Ondernemers zorgen voor economische groei, wat betekent dat de koek ieder jaar een stukje groter wordt. Ook zorgen ondernemers voor de buurt en levendige dorps- en stadskernen, bijvoorbeeld door de kerstverlichting in de winkelstraat te betalen.

De VVD ergert zich daarom ook aan de reflex in politiek Den Haag om de lasten voortdurend bij ondernemingen neer te leggen. De doorrekening van de verkiezingsprogramma's is helder: GroenLinks-PvdA verhoogde de lasten voor bedrijven met €24,5 miljard¹²⁰ en D66 met €15,5 miljard.¹²¹ Populisten rekenen hun plannen niet door, maar van zalvende woorden over ondernemers blijft vaak niks over als er geld nodig is. Ook middenpartijen als het CDA blijken economisch vaak linksaf te slaan. Zo stemde CDA net als de rest van de Kamer voor het onverwacht flink versoberen voor een regeling die ondernemers helpt om internationaal toptalent aan te trekken¹²² en kiezen ze in hun doorrekening voor maatregelen die het ondernemersklimaat direct raken.¹²³ Het is een illusie om te denken dat deze lastenverhogingen geen grote gevolgen hebben voor het ondernemers- en vestigingsklimaat en de daarbij horende economische groei, zeker op de lange termijn. Dit terwijl het ondernemers- en vestigingsklimaat in Nederland al onder druk staat¹²⁴, ondernemers het Nederlandse ondernemers- en vestigingsklimaat nog maar beoordelen met een mager zesje¹²⁵ en steeds meer ondernemers een vertrek uit Nederland overwegen.¹²⁶ En zodra bedrijven vertrekken wordt dit zelfs "een zegen voor het land" genoemd

¹²⁰ "Groenlinks-PvdA partijhoofdstuk: Keuzes in Kaart 2025-2028" CPB (2023).

¹²¹ "D66 partijhoofdstuk: Keuzes in Kaart 2025-2028" CPB (2023).

¹²² Kamerstukken II 2023-2024, 36 418, nr. 63.

¹²³ Het CDA kiest bijvoorbeeld voor het afschaffen van de vrijstelling dividendbelasting voor inkoop eigen aandelen, het invoeren van een financiële transactiebelasting en het versoberen van de expatregeling. "CDA partijhoofdstuk: Keuzes in Kaart 2025-2028" CPB (2023).

¹²⁴ PwC. "Business Climate Heatmap: Measuring Dutch Business Climate Trends", 29 augustus 2024. <https://www.pwc.nl/nl/actueel-publicaties/assets/pdfs/pwc-dutch-business-climate-trends.pdf>.

¹²⁵ "Monitoring Ondernemingsklimaat 2024", SEO (2024). [Monitor ondernemings-klimaat 2024](#).

¹²⁶ "Steeds meer ondernemers denken aan vertrek uit Nederland, ziet VNO-NCW", ANP (15 februari 2024). [Steeds meer ondernemers denken aan vertrek uit Nederland, ziet VNO-NCW | BNR Nieuwsradio](#).

door de PvdA.¹²⁷ De lasten voor bedrijven flink verhogen zorgt er echter voor dat de koek kleiner wordt, er minder banen zijn en de welvaart voor middeninkomens op lange termijn nog meer onder druk komt te staan.

De verdeling van welvaart

Tegelijkertijd zien wij ook dat de arbeidsinkomensquote daalt¹²⁸, wat betekent dat van alles wat er in Nederland wordt verdiend, een steeds kleiner gedeelte naar werknemers gaat en steeds meer naar werkgevers. De kritiek die daaruit vaak volgt is dat bedrijven te veel winst maken, ten koste van hun personeel. En dat de belasting voor bedrijven daarom omhoog zou moeten. Dat is echter niet het hele verhaal. Nederland heeft in vergelijking met andere landen bijvoorbeeld een heel hoog percentage van het nationale inkomen dat naar lonen gaat.¹²⁹

Bovendien is de VVD van mening dat de discussie over de verdeling van het inkomen niet de relevante discussie is. Het leidt tot zero-sumdenken, waarbij het niet meer gaat over er allemaal op vooruitgaan, maar alleen ten koste van iemand anders. Op deze manier wordt een wereldwijde trend, gevoed door onder meer globalisatie en adaptatie van technologie¹³⁰, neergezet als een tegenstelling tussen groepen, om te 'bewijzen' dat elke extra euro voor een werkgever, leidt tot een euro minder voor een werknemer. Het tegenovergestelde is meestal waar: ondernemers laten hun medewerkers vaak juist meeprofiten, zorgen ervoor dat mensen vanuit een uitkering aan de slag gaan en dat mensen door kunnen leren. Als het goed gaat met bedrijven, gaat het goed met werkende mensen.

Goed werkgeverschap

De VVD wil dat middeninkomens meer profiteren van een groeiende economie. Dat gaat niet lukken met forse belastingverhogingen voor ondernemers. Het is juist nodig dat de overheid goed werkgeverschap aanmoedigt, in plaats van werkgevers de grens over duwt. Het belonen van personeel via een gezonde lunch, het mee laten delen in de winst met aandelen en het geven van een meerwerkbonus wordt op dit moment echter afgestraft dan wel onmogelijk gemaakt.

Het bedrag dat een ondernemer aan een personeelslid mag geven zonder daar belasting over te hoeven te betalen, de zogenaamde werkkostenregeling, is veel te laag, waardoor te veel investeren in een gezonde lunch voor werknemers kan leiden tot een naheffing van 80 procent.¹³¹ Het aanbieden van aandelen in je bedrijf aan werknemers wordt dubbel belast via de winstbelasting én het salarisstrookje, en een meerwerkbonus geven is momenteel wettelijk verboden. De VVD vindt het daarnaast moeilijk uitlegbaar dat veel gemeenten gratis toegang tot sport onderdeel maken van hun minimabeleid, maar dat een werkgever die dit doet hierover wel belasting moet betalen. Wat wel onbelast mag met belastinggeld, mag dus niet onbelast met het geld van een werkgever die er banen mee creëert. De VVD vindt het juist logisch dat een werkgever zijn personeel gezond wil houden. En dat personeel moet kunnen meegroeien met het succes van hun werkgever, waar het personeel zelf aan heeft bijgedragen. De VVD wil daarom meer vrije ruimte en minder strenge voorwaarden voor werkgevers om onbelast vergoedingen aan werknemers aan te bieden.

Met de machete door de regeldruk

Om tot goed werkgeverschap te komen is het eerst nodig dat er überhaupt mensen zijn die een onderneming willen starten. Ondernemen moet daarvoor wel leuk zijn. Bij het aanhoren van alle verhalen van hardwerkende ondernemers, krijgt de VVD steeds meer het gevoel dat dit niet meer

¹²⁷ Bert van Dijk & Bas Knoop, "Haags wanhoopsoffensief om Shell voor Nederland te behouden", Financieel Dagblad (15 november 2021). [Haags wanhoopsoffensief om Shell voor Nederland te behouden](#).

¹²⁸ Kamerstukken II 2024–2025, 36600 nr. 1.

¹²⁹ "Labour share of GDP, comprising wages and social protection transfers", UNECE. [Labour share of GDP, comprising wages and social protection transfers - Sustainable Development Goals - United Nations Economic Commission for Europe](#).

¹³⁰ James Manyika, Jan Mischke e.a., "A new look at the declining labor share of income in the United States", McKinsey & Company (2019). [Labor share of income: A new look at the decline in the United States | McKinsey](#).

¹³¹ Malini Witlox, "Dit bedrijf moet fiscus 120.000 euro betalen om gratis gezonde lunch medewerkers", RTL Nieuws (25 augustus 2022). [Dit bedrijf moet fiscus 120.000 euro betalen om gratis gezonde lunch medewerkers](#).

het geval is. Overladen met regeldruk zijn er steeds minder ondernemers die 's ochtends vroeg écht met plezier hun werkdag starten: ze hebben het gevoel gewantwoord en tegengewerkt te worden door de overheid. En ze hebben gelijk: politici roepen al jaren dit probleem hoog op de agenda te hebben staan, maar er verandert weinig.

Het is bijvoorbeeld onbestaanbaar dat de kosten voor bedrijven om te voldoen aan alle regelgeving, in een jaar tijd zijn toegenomen met ruim een kwart miljard euro.¹³² De tendens in de politiek lijkt dat ondernemers alleen met regels tot juist gedrag kunnen worden aangezet. Een gemiddelde modezaak moet aan wel 82 wettelijke verplichtingen voldoen, waaronder het zorgen voor een "ergonomische inrichting van de werkplek".¹³³ De vraag is of daar regelgeving voor nodig is of dat ondernemers dit uit zichzelf niet ook al doen. En of dit de prioriteit moet zijn van de overheid en het handhavingsapparaat. Bij het kopen van een huis moeten de makelaar, de financieel adviseur, de bank/hypotheekverstrekker, de levensverzekeraar én de notaris allemaal afzonderlijk een uitvoerige maar soortgelijke identiteitscheck uitvoeren. Dat moet slimmer kunnen.

Inmiddels houdt zelfs 1 op de 5 bankmedewerkers, ruim 13.000 mensen, zich bezig met de naleving van wet- en regelgeving.¹³⁴ De VVD vindt, kortom, de regeldruk in Nederland doorgeslagen, waar nu eindelijk eens écht wat aan moet gebeuren. Gelukkig zet VVD-minister van Financiën Eelco Heinen al stappen die nodig zijn om de regelgeving voor het bestrijden van witwassen, waar een hoop van deze rompslomp zoals bij het kopen van een huis van afkomstig is, te verbeteren.¹³⁵ Zo is hij van plan het voor instanties makkelijker te maken gegevens uit te wisselen zodat formulieren niet onnodig twee keer hoeven te worden ingevuld. Maar ook bijvoorbeeld voor de horeca-brancher wil de VVD grof regels schrappen. Zo pleit de VVD er al tijden voor om de bijschrijfplicht in de horeca, die ondernemers verplicht iedere keer de leidinggevenden op de Drank- en Horecaverunning bij te werken en ondernemers totaal zo'n vijftien miljoen euro per jaar kost, af te schaffen.¹³⁶ Voor de VVD moet het uitgangspunt zijn dat alle regels te begrijpen zijn voor ondernemers zelf, en dat ze geen bergen aan consultants of adviesbureaus nodig hebben. Dat is niet meer dan normaal.

Achterblijven met het versimpelen van de regels door de overheid is simpelweg geen optie. Recent werd in het rapport van Draghi geconcludeerd dat Europa de slag lijkt te verliezen om de bedrijven van de toekomst aan zich te binden, voornamelijk van de Verenigde Staten en China.¹³⁷ Ondertussen zijn veel andere landen bezig het makkelijker te maken voor hun ondernemers door de overheidsregels flink terug te schroeven, bijvoorbeeld met de dereguleringsagenda in de Verenigde Staten¹³⁸ of de Argentijnse president Milei die belooft met een "kettingzaag" door de overheid te gaan.¹³⁹ Besluiten Den Haag en Brussel om niet de stofkam ter hand te nemen om door de regels te gaan, dan betekent het dat onze ondernemers verder wegzakken ten opzichte van het buitenland. Ook vanuit dit oogpunt is het nu dus echt tijd dat de overheid gaat leveren.

Een ambitie om te snoeien in het aantal regels voor ondernemers betekent niet dat de VVD een oogje wil dichtknijpen voor ondernemers die willens en wetens de regels aan hun laars lappen. We moeten belastingontduiking keihard aanpakken. Maar dat doet niets af aan onze ambitie om het voor al die goedbedoelende ondernemers makkelijker maken, in plaats van moeilijker.

¹³² "Adviescollege: nieuwe regels leiden weer tot hogere kosten", BNR (13 mei 2024). [Adviescollege: nieuwe regels leiden weer tot hogere kosten | BNR Nieuwsradio](#).

¹³³ "Uitkomsten onderzoek MKB-indicatorbedrijven sector retail", Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2023). [Uitkomsten onderzoek MKB-indicatorbedrijven sector retail | MKB-indicatorbedrijven | Regeldrukmonitor](#).

¹³⁴ "Visie op de financiële sector 2025", Ministerie van Financiën (2025). [Visie op de financiële sector | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#).

¹³⁵ Cor de Horde, "Minister wil ingrijpen in de witwascontrole door banken", Financieel Dagblad (19 december 2024). [Minister wil ingrijpen in de witwascontrole door banken](#).

¹³⁶ "Antwoorden van Kamervragen over de bijschrijfplicht in de horeca", Ministerie van Justitie en veiligheid (2024).

¹³⁷ "The future of European Competitiveness: In-depth analysis and recommendations", Europese Commissie (2024). [EU competitiveness: Looking ahead - European Commission](#).

¹³⁸ Elon Musk & Vivek Ramaswamy, "The DOGE Plan to Reform Government", Wall Street Journal (20 november 2024). [Elon Musk and Vivek Ramaswamy: The DOGE Plan to Reform Government - WSJ](#).

¹³⁹ Joost de Vries, "Javier Milei's shocktherapie lijkt te werken: Argentijnse inflatie op laagste niveau sinds jaren. Maar de armoede groeit", De Volkskrant (10 december 2024). [Javier Milei's shocktherapie lijkt te werken: Argentijnse inflatie op laagste niveau sinds jaren. Maar de armoede groeit | de Volkskrant](#).

Stabiel overheidsbeleid

Naast lage lasten en een vermindering van de regeldruk, vragen ondernemers bovenal om rust. Als de overheid om het jaar immers de lasten of regels wijzigt, kan je als ondernemer geen weloverwogen besluit over je investering nemen. Voor dat soort investeringsbesluiten kijken ondernemers vaak wel vijf tot tien jaar vooruit. Instabiel overheidsbeleid is daarom op de lange termijn funest voor het ondernemers- en vestigingsklimaat in Nederland. De VVD wil ondernemers dan ook stabiliteit en zekerheid bieden, en proberen de politiek een spiegel voor te houden het roer niet om de zoveel tijd om te gooien. Dus zetten wij ons in voor beleid dat de politieke periodes van vier jaar overstijgt. Sterk economisch beleid is nu eenmaal saai en voorspelbaar. Er is daarom bijvoorbeeld op aandringen van de VVD sinds vorig jaar gestart met het houden van een jaarlijkse OndernemersTop, waar het bedrijfsleven en de politiek bijeenkomen om van gedachten te wisselen. Een belangrijke eerste stap in het creëren van dialoog, begrip en uiteindelijk een rustiger ondernemersklimaat. Maar meer stabiliteit en dialoog is nodig.

Ondernemersakkoord

De VVD is daarom voorstander van een ondernemersakkoord. Dit akkoord moet tot stand komen tussen werkgevers, werknemers en de politiek. Een ondernemersakkoord heeft als doel te voorzien in loonsverhoging om de gestegen kosten van het dagelijks leven te compenseren, en aan de andere kant ondernemers tegemoetkomen door lasten en regels fors te verlagen, waardoor zij niet gedwongen worden de prijzen van hun producten te verhogen en de hogere lonen alsnog teniet worden gedaan door hogere inflatie. Kortom, een akkoord gericht op loonstijging en lastenverlaging voor werkenden en ondernemers.

Investeren in de welvaart van morgen

Uit onderzoek blijkt dat de economie van Europa, en Nederland, achterblijft op die van de Verenigde Staten en China.¹⁴⁰ Door achterblijvende investeringen in innovatie dreigt Nederland de boot te missen voor toekomstige welvaart. Overigens betekent dit niet automatisch dat de overheidsuitgaven voor innovatie flink omhoog moeten, aangezien deze uitgaven vermoedelijk dan weer opgebracht moeten worden door hogere belastingen die grotendeels betaald worden door de werkende middenklasse. De belangrijkste opgave zoals de VVD dat ziet is om bedrijven te verleiden meer te investeren in innovatie. Nu al vindt grofweg tweederde van innovaties plaats bij bedrijven en niet de overheid.¹⁴¹ De innovatiebox, het innovatiekrediet en de belastingvoordelen die bedrijven kunnen krijgen via de Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk zijn belangrijke middelen om dit verder aan te jagen.

Daarnaast pleit de VVD voor focus in het overheidsbeleid: in plaats van voor honderden sectoren subsidie te verlenen, is het beter prioriteit te geven aan de sectoren waar Nederland goed in is zodat de Nederlandse economie daar in de toekomst op kan floreren. De Nationale Technologiestrategie identificeert deze tien industrieën, zoals de quantum-, fotonica- of de halfgeleiderindustrie.¹⁴² De VVD wil hier mee doorgaan.

Geef zelfstandigen de ruimte

Deze Agenda voor Werkend Nederland is er voor alle werkende Nederlanders, dus ook voor zelfstandigen zonder personeel. Sinds het huidige arbeidsrecht in 1907 vormgegeven werd, is er veel veranderd. Naast werkgevers en werknemers zijn er in Nederland inmiddels 1,2 miljoen zelfstandig ondernemers.¹⁴³ Dit zijn loodgieters, IT'ers, kunstenaars, inval-huisartsen, koks en nog veel meer beroepen. Zzp'ers hebben veel redenen waarom zij zelfstandig willen werken. Denk aan zelf mogen bepalen hoe je werkt, werk en privé beter combineren of gewoonweg de wens

¹⁴⁰ "The future of European Competitiveness", Europese Commissie.

¹⁴¹ "Nederlandse R&D uitgaven naar herkomst en bestemming", Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. [Nederlandse R&D uitgaven naar herkomst en bestemming | Kerncijfers en indicatoren Wetenschap | OCW in cijfers](#).

¹⁴² "De Nationale Technologiestrategie", Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2024). [De Nationale Technologiestrategie | Bouwstenen voor strategisch technologiebeleid](#).

¹⁴³ "Dossier ZZP", CBS (2023). [Dossier ZZP | CBS](#).

om niet voor een baas te werken.¹⁴⁴ Zzp'ers werken bovendien gemiddeld aanzienlijk meer dan mensen in loondienst.¹⁴⁵

Hun bijdrage aan de samenleving is evident. In het traditioneel-linkse wereldbeeld veroorzaakt dit kortsluiting, want voor hen is het zwart of wit: je bent werkgever of werknemer. Links verzet zich tegen de zzp'er die zijn of haar werk in vrijheid wil uitvoeren. Men probeert daarom met wetgeving om veel echte zzp'ers in een arbeidscontract te duwen, terwijl zij dit helemaal niet willen. De eigen keuze of de zzp'er ondernemer is en wil zijn doet er voor links niet toe. Dit vindt de VVD niet eerlijk.

De VVD ziet dat de groep zelfstandigen niet allemaal uit dezelfde soort mensen bestaat, en dat er grote diversiteit bestaat. Ook wij zien dat er een groep schijnzelfstandigen is die eigenlijk in loondienst zou moeten werken, zodat ze beschermd worden door het arbeidsrecht en de sociale zekerheid. Tegelijkertijd moet er gekeken worden naar de groep die wel kiest voor en past in het ondernemerschap. Eerlijke, zelfstandige ondernemers moeten vooral kunnen doen waar zij goed in zijn: hard werken en ondernemen. Daarbij wil de VVD onderzoeken of er een specifieke positie en arbeidsrelatie voor zelfstandigen moet komen waarmee ook zelfstandigen op hun manier bijdragen aan de sociale zekerheid, en zij hiervan ook kunnen profiteren. En waarna de overheid en vakbonden hen verder met rust laten. Er is, kortom, echt een fundamentele wijziging nodig van de rigide posities die ons huidige arbeidsrecht kent.

De VVD wil een Ondernemersakkoord.

Zonder het bedrijfsleven heeft Nederland ook geen goedbetaalde banen of geld om de verzorgingsstaat te onderhouden. De VVD wil daarom een **Ondernemersakkoord**. Concreet wil de VVD het volgende in dit akkoord opnemen.

Loonstijging en lagere ondernemerslasten

De VVD wil een nieuw breed akkoord tussen werkgevers, werknemers en de overheid. Dit akkoord moet voorzien in evenwichtige loonstijging ter compensatie van de hoge inflatie, zonder dat we werkgevers op kosten jagen of de loon/prijs-spiraal versterken. Wanneer werkgevers namelijk stappen zetten voor hogere lonen, hoort daar ook een overheid bij die werken meer lonend maakt en werkgeverslasten vermindert.

Een blijvend sterk ondernemersklimaat

De VVD wil daarnaast in het Ondernemersakkoord meenemen dat de overheid verplicht maatregelen neemt als het Nederlandse ondernemersklimaat verslechtert. Afgesproken wordt dat het Nederlandse ondernemersklimaat in elk geval nooit uit de top 10 van landen met meest concurrerende economieën mag zakken. Hier kan een gewogen gemiddelde aan internationale ranglijsten voor worden gebruikt. Zodra Nederland uit deze top 10 dreigt te zakken, moeten er compenserende en verbeterende maatregelen worden genomen. Zo'n akkoord geeft ondernemers en investeerders zekerheid, wat investeringen aanmoedigt en goedbetaalde banen creëert. Zonder een stevig ondernemersklimaat staat de veilige en welvarende toekomst van Nederland op het spel.

Hervorming loondoorbetaling-bij-ziekte

Midden- en kleinbedrijf ondernemers raken in de problemen als een werknemer ziek wordt en ze twee jaar lang het salaris moeten doorbetalen, en tegelijkertijd een vervangende werknemer moeten aanstellen. De VVD wil daarom toewerken naar een systeem waarbij ondernemers hun personeel bij ziekte maar één jaar door hoeven te betalen. In Duitsland is de loondoorbetaling bij

¹⁴⁴ "Wat zijn redenen om zzp'er te worden?", CBS (2023). [Waarom worden mensen zzp'er? | CBS.](#)

¹⁴⁵ "Hoeveel uren werken zzp'ers?", CBS (2023). [Hoeveel uren werken zzp'ers? | CBS.](#)

ziekte momenteel zes weken en is het ziekteverzuim lager.¹⁴⁶ Een lager risico stelt werkgevers in staat sneller een goedbetaalde baan aan werknemers aan te bieden.

Naast dit Ondernemersakkoord wil de VVD inzetten op het volgende.

Met de machete door het regelwoud

De VVD wil dat de overheid harde doelen stelt om de regeldruk voor ondernemers daadwerkelijk te verminderen, door minder en eenvoudiger regels. Nu blijft het vaak bij mooie woorden, zonder duidelijke resultaten. Daarom pleit de VVD voor een concrete doelstelling in het actieprogramma van het kabinet genaamd Minder Druk Met Regels. Wordt die doelstelling niet gehaald, dan moeten aanvullende maatregelen worden genomen. Een bewezen aanpak uit het buitenland is bijvoorbeeld het principe: voor elke nieuwe regel moet er één verdwijnen.¹⁴⁷ Dit zorgt ervoor dat ondernemers minder tijd kwijt zijn aan papierwerk en meer ruimte krijgen om te ondernemen.

Geen belastingverhogingen voor ondernemers

Belastingverhogingen voor bedrijven zorgen voor minder banen en minder economische groei. Daarmee raak je dus ook werknemers. In het Hoofdlijnenakkoord heeft de VVD daarom afgesproken dat veel belastingverhogingen voor ondernemers worden teruggedraaid.

Meedelen in de winst

Maak het fiscaal aantrekkelijk om medewerkers mee te laten delen in de winst van een bedrijf, bijvoorbeeld door het aantrekkelijker te maken aandelen te geven. Salaris in de vorm van aandelen wordt nu bijvoorbeeld hoger belast dan salaris als geldbedrag. Dit komt doordat salaris als aandelen niet afgetrokken mag worden van de winst, in tegenstelling tot andere kosten. Door werknemers via een aandelenuitkering mede-eigenaar te maken van de onderneming, groeit hun vermogen mee met het succes van hun werkgever. Bovendien ontstaat er een hechtere wederzijdse band, waarbij de werknemer ook invloed vergaart. De aanpassing van de fiscale regels moet echter niet alleen voorzien in aandelen, zodat het voor start en scale-ups ook aantrekkelijk is hun medewerkers mee te laten delen in de winst, wat met alleen een fiscale regeling voor aandelen veelal niet lukt.

Goede arbeidsvoorwaarden niet in de weg zitten

Als een werkgever een gratis gezonde lunch wil aanbieden, of sporten wil stimuleren met een gratis sportschoolabonnement, dan moet de overheid niet in de weg zitten. De VVD heeft ervoor gezorgd dat de vrije ruimte voor bedrijven in de werkkostenregeling met €980 wordt uitgebreid.¹⁴⁸ Dit is een win-win: de werknemer gaat er goed op vooruit, en de werkgever kan met aantrekkelijker voorwaarden meer personeel aantrekken. De VVD wil meer vrije ruimte en minder rigide voorwaarden voor vrijstellingen.

Snel duidelijkheid voor zzp'ers

De VVD wil dat de overheid snel duidelijkheid biedt aan zelfstandigen, aangezien de huidige onzekerheid ervoor zorgt dat zzp'ers veel minder opdrachten krijgen en daardoor in financiële problemen kunnen raken. Deze onzekerheid zit ook in de boetes die mogelijk met terugwerkende kracht door de Belastingdienst uitgedeeld kunnen worden. De VVD wil dat boetes voor zelfstandigen die naar eer en geweten hebben gehandeld, met terugwerkende kracht zoveel mogelijk worden uitgesloten. De noodzaak om dit snel en goed te regelen is hoog.

¹⁴⁶ Camille Bello, "Paid sick leave: Which countries in Europe have the most generous benefits for ill workers?" Euronews (27 september 2023). [Paid sick leave: Which countries in Europe have the most generous benefits for ill workers? | Euronews](#).

¹⁴⁷ "Onderzoek: One-in one-out systematiek", KPMG (2021). https://www.eerstekamer.nl/nonav/overig/20210324/eindrapport_onderzoek_one_in_one_document

¹⁴⁸ Tweede Kamer. "Amendement van de leden Van Eijk en Vermeer over het uitbreiden van de vrije ruimte in de werkkostenregeling", 12 november 2024.

Geen onwerkbaar overheid, maar meedenken met werkenden

Een voltijd baan moet goed te combineren zijn met andere verantwoordelijkheden.
Overheidsorganisaties lijken er echter vaak vanuit te gaan dat mensen geen voltijd baan hebben. De gemeente bereiken kan op werkdagen vaak maar tot 17.00 uur, een oudergesprek op school wordt in de middag ingepland en een extra dag kinderopvang is niet beschikbaar of onbetaalbaar. Dat is niet werkbaar voor werkenden.

Een voltijd baan combineren

De uitdagingen voor de middenklasse gaan niet alleen over hoge belastingen en koopkracht. Stel dat iemand besluit om meer te werken om dromen na te jagen, wat geld opzij te zetten voor de kinderen of om te sparen voor een huis. Dan loop je niet alleen tegen Den Haag aan, maar ook tegen onze samenleving. Deze is nog te veel ingesteld op huishoudens waar tenminste een van de partners niet voltijds werkt. Als beide partners 40 uur werken: hoe zorg je dan dat je jouw kind op tijd van school kunt halen? Wanneer haal je dan je rijbewijs op bij de gemeente? Wie kan er vrij regelen omdat er een plotselinge studiedag is ingepland? Wanneer kan je je reïsvaccinatie laten zetten? Er zijn voorbeelden te over.

Bovendien is het voor mensen in loondienst door starre contracten vaak moeilijk om werk met bijvoorbeeld mantelzorg te combineren. Of lopen mensen die méér willen werken tegen een werkgever aan die ze geen voltijdscontract wil bieden. Dit is in deze krappe arbeidsmarkt de omgekeerde wereld. De economie en de samenleving kunnen alle handen gebruiken. De VVD wil dat werken niet alleen loont in de portemonnee, maar dat het sociaal-maatschappelijk leven meer wordt ingericht op voltijds werkenden.

De VVD wil niet vanuit Den Haag de samenleving inrichten, dat zit niet in het DNA van onze liberale partij. Maar op dit moment is het juist de overheid die de samenleving inricht als part-timesamenleving. Daarom is het tijd voor de politiek om bij te sturen. We moeten voor een cultuuromslag zorgen, door meer werken voor eens en voor altijd te laten lonen. Door de kinderopvang bijna gratis te maken en de belastingen fors te verlagen. Het moet niet meer nodig zijn om aan de keukentafel uit te rekenen of een extra shift oppakken ook wat oplevert. Maar naast de Belastingdienst moet ook de rest van de overheid meer met werkenden meewerken.

De overheid is te groot geworden. We zien een toename van regeldruk en bureaucratie die het dagelijks leven steeds meer dicht willen regelen. Deze overheid dijt alsmaar uit en kost steeds meer geld, terwijl de kerntaken gebrekkig worden uitgevoerd. Daardoor zien we dat de overheid half werk levert en minder slagvaardig is geworden. Dit zien we bijvoorbeeld in de dienstverlening, waar de overheid vaak niet binnen redelijke termijnen reageert op een vergunningsaanvraag. En waar de overheid het zich kan veroorloven om niet aan bepaalde termijnen te voldoen, kunnen bedrijven of Nederlanders dat vaak niet. De overheid is groter dan ooit, maar lijkt op sommige punten ook meer vast te lopen dan ooit. Kortom: werkend Nederland betaalt steeds meer, maar krijgt steeds minder terug.

Meedenken met werkenden bij de overheid

Een gemiddeld gemeentehuis is open van maandag tot en met vrijdag, van 9:00 tot 17:00. Voor iemand die vijf dagen per week voor de klas staat, in een winkel werkt of op de bouwplaats huizen bouwt, is er dan geen enkel logisch moment om je nieuwe paspoort aan te vragen.

Mensen met een voltijdsbaan hebben dan pech. Gelukkig zijn er steeds meer gemeenten die één avond per week open zijn, maar het kan en moet nog beter. Het mag geen postcode-loterij zijn of je gemeente met je meewerkt, dit moet landelijk op orde zijn. De openingstijden moeten dus slimmer. Zoals een ochtend of middag inruilen voor een avond. Dat kan budgetneutraal. De overheid moet bovendien, net als ondernemers, leren om scherpe keuzes te maken in hoe geld besteed wordt.

Aanvullend moet de publieke sector, net als de private sector, met de tijd mee. De digitale dienstverlening kan en moet beter. Veel mensen zijn er bijvoorbeeld verbaasd over dat het doorgeven van een rekeningnummer aan de Belastingdienst vaak nog moet gebeuren door middel van het sturen van een brief. Nederland moet daarnaast landen als Estland en het Verenigd Koninkrijk volgen en gebruik maken van kunstmatige intelligentie in het helpen van mensen. Denk aan met behulp van AI snel duidelijkheid krijgen op de website van de gemeente, of je in aanmerking komt voor een vergunning of subsidie. Of dat je snel ziet dat je bezwaar misschien wel erg weinig kans maakt, waardoor we het aantal bezwaren verminderen en we sneller huizen kunnen bouwen en het stroomnet kunnen uitbreiden. Met AI kun je buiten de starre kantooruren zaken met de overheid regelen. Dit maakt het bovendien ook mogelijk om het uitdijende ambtenarenapparaat te beperken. Ook in het onderwijs of in de zorg kunnen we met AI voor een revolutie zorgen door leraren en verpleegkundigen van het bureaucratische deel van hun werk te ontlasten. Zo werken we personeelstekorten weg en houden we de samenleving draaiend. De VVD is voorstander van gegevensuitwisseling tussen instanties waar dat kan, zodat gegevens niet te vaak opnieuw hoeven worden aangeleverd. Op korte termijn zal de VVD plannen presenteren voor een effectievere overheid, waardoor bovendien de overheidsuitgaven zullen worden teruggeschroefd.

Meedenken met werkenden in het onderwijs

Ook het onderwijs is vaak niet ingesteld op fulltime werkende mensen. Een alleenstaande werkende ouder die voor een schoolgaand kind zorgt, heeft vaak al familie en flexibiliteit van een werkgever nodig om opvoeden en werk te combineren. Soms is dat onvermijdelijk, bijvoorbeeld als een kind met buikgriep thuiszit. Wat de VVD echter stoort, is dat het vaak ook wel te vermijden is. Scholen hebben soms wel zeven studiedagen per jaar¹⁴⁹, organiseren oudergesprekken in de middag en sturen vanwege een zieke leraar een hele klas naar huis. Als ouders fulltime werken, is dit vaak organisatorisch niet te doen. Het kan ook anders: gesprekken kunnen 's avonds, een schoolklas kan opgevangen worden door een onderwijsassistent en studiedagen kunnen slimmer gepland worden. Er zijn gelukkig scholen die het goede voorbeeld laten zien. Maar de VVD wil dat deze goede voorbeelden de norm worden.

Meedenken met werkenden in de kinderopvang

Als werkende ouders meer willen werken, worden ze vaak geconfronteerd met een volle en dure kinderopvang. VVD-staatssecretaris Jurgen Nobel werkt eraan dat de kinderopvang voor 96% vergoed wordt voor werkende ouders. Wachtlijsten voor de kinderopvang zijn nu aan de orde van de dag, maar zouden dat niet moeten zijn. Juist om de tekorten op de arbeidsmarkt op te lossen, waar ook de kinderopvang last van heeft, moeten we zorgen dat werkenden zoveel mogelijk toegang hebben tot de kinderopvang. Zo maken we meer werken weer mogelijk en levert het ook nog iets op.

De VVD vindt daarom dat in het geval van tekorten, voltijds werkenden voorrang zouden moeten krijgen op de kinderopvang op niet-voltijds-werkenden. Het is niet uit te leggen dat werkenden nu soms achter in de rij moeten aansluiten, terwijl zij juist ervoor zorgen dat de samenleving blijft draaien. Dit stelt de mensen met kinderen die een bijdrage willen leveren, in staat dat ook daadwerkelijk te kunnen doen. Op lange termijn willen we meer werken extra stimuleren, door de vierde en vijfde dag kinderopvang voor werkenden helemaal gratis te maken.

¹⁴⁹ "Vakantie en leerplicht", Ouders en onderwijs (z.d.). [Schoolvakanties en vrije dagen - Ouders & Onderwijs](#).

De VVD wil een Operatie Effectieve overheid.

De overheid mag niet alleen zijn ingericht op de mensen die niet voltijd werken, maar moet er juist zijn voor de harde werkers die Nederland draaiende houden. De VVD wil daarom een **Operatie Effectieve Overheid**. Concreet wil de VVD het volgende oplossen.

Een bereikbare overheid

Er komt een verplichting voor overheidsorganisaties om minstens 3 uur per week buiten reguliere kantoortijden (doordeweeks 9:00-17:00) bereikbaar te zijn. Werkende mensen zijn vaak niet in de gelegenheid om onder werktijd belletjes te plegen of langs het gemeentehuis te gaan om een rijbewijs op te halen. De klantenservices van veel bedrijven zijn al ingesteld op contact in de avonduren. De overheid moet hier snel volgen.

Een slimme overheid

De overheid moet meegaan met de tijd en kunstmatige intelligentie volop inzetten in de dienstverlening voor mensen. Daarnaast is de VVD voorstander van gegevensuitwisseling tussen instanties waar dat kan met voldoende behoud van privacy, zodat wordt voorkomen dat formulieren met gegevens onnodig vaak moeten worden ingevuld.

Voorrang bij de kinderopvang

Mensen die voltijd werken moeten niet in de wachtrij staan voor een plek bij de kinderopvang. Dit kan bijvoorbeeld geregeld worden door de arbeidseis aan te scherpen. We werken hard aan voldoende aanbod in de kinderopvang voor álle ouders. In de tussentijd bieden we voorrang aan de ouders die dit het hardst nodig hebben. Het is immers moeilijker om opvang te regelen als beide ouders fulltime werken.

Naast deze Operatie Effectieve Overheid wil de VVD inzetten op het volgende.

Meer roostervrijheid

Het moet in meer sectoren eenvoudiger worden om 9 uur op een dag te werken en bijvoorbeeld vaker op vrijdag vrij te zijn of een halve dag te werken. Dat is bijvoorbeeld lastig als de kinderopvang al voor 18:00 haar deuren sluit. Hier moet verandering in komen. De overheid gaat het goede voorbeeld geven door contracten met werkdagen van 9 uur, waar mogelijk, aan te bieden.

Onderwijs dat rekening houdt met werkenden

Plotselinge studiedagen en ouderavonden die niet 's avonds maar overdag zijn: voor fulltime werkende ouders is het lastig om dit in de drukke agenda te passen. Scholen moeten oudergesprekken vaker 's avonds aanbieden en studiedagen moeten zoveel mogelijk in de schoolvakanties plaatsvinden, om werkende ouders te ontlasten.

Vierde en vijfde dag in de kinderopvang gratis voor werkenden

Om meer werken te stimuleren vergoeden we straks 96% van de kosten in de kinderopvang voor ouders. De VVD wil dat dit op termijn 100% wordt voor dag 4 en dag 5 voor ouders die beiden 5 dagen per week werken. Zo levert meer werken en meer bijdragen aan de maatschappij, ook meer op.

Hoe betalen we het?

Werkende Nederlanders moeten meer geld in de portemonnee overhouden. Deze Agenda bevat de ideeën, plannen en ambitie van de VVD om dat voor elkaar te krijgen.

Veel van de genoemde maatregelen kosten geen extra geld. Een koopkrachtwet waarin staat dat werkenden meer erop vooruit moeten gaan dan niet-werkenden, kan gratis worden ingevoerd. De prijzen in de supermarkt kunnen op korte termijn omlaag door te dereguleren. Werken kan direct meer gaan lonen wanneer gemeenten hun minimabeleid budgetneutraal anders inrichten. Deze agenda bevat tegelijkertijd ook maatregelen die wel geld kosten. Maatregelen als lagere belastingen op werk, minder inflatie-verhogende belasting zoals de energiebelasting en de vierde en vijfde dag gratis kinderopvang voor werkenden kosten extra geld. Deze plannen kunnen ook niet allemaal in één keer ingevoerd worden.

Op korte termijn wil de VVD in het Plan voor de Portemonnee regelen dat de energiebelasting omlaag gaat met 750 miljoen euro en de vergoeding voor kinderopvang voor middeninkomens omhoog met 250 miljoen euro. Daarmee zetten we een fundamentele stap om werkenden in de portemonnee te helpen, na een eerste stap in het hoofdlijnenakkoord. Zo gaat de koopkracht van werkenden erop vooruit, drukken we de inflatie, gaat werken meer lonen, profiteren ook ondernemers en wordt het betaalbaarder om werk en gezin te combineren. De VVD wil dat betalen door de bijdrage aan ontwikkelingssamenwerking terug te brengen tot iets boven het gemiddelde van wat andere landen doen (OESO/DAC-gemiddelde) en door de bijstandsuitkering de komende twee jaar te laten stijgen met inflatie in plaats van met het minimumloon. Uiteindelijk wil de VVD structureel de bijstandsuitkering niet meer koppelen aan het minimumloon.

Plan voor de Portemonnee	
Maatregelen	mIn €
EB Elektriciteit schijf 1 -€0,0375 (ongeveer 37% lager)	750
KOT Hogere percentages middeninkomens (taakstellend)	250
TOTAAL	1000
Dekking	mIn €
ODA-prestatie afbouwen tot iets boven OESO/DAC-gemiddelde	-600
Bijstandsuitkering indexering verminderen door bijstelling koppelen aan inflatie (inschatting)	-400
TOTAAL	-1000

De agenda moet worden beschouwd als een duidelijke langetermijnvisie en ambitie om elke stap vooruit te zetten. Onze ambitie voor werkend Nederland kan op de lange termijn op twee manieren betaald worden. We willen dat een kleiner deel van de koek naar de overheid gaat en dat de koek groter wordt. De VVD kiest dus niet voor herverdelen, kiest er niet voor om werkgevers en werknemers tegen elkaar op te zetten en niet voor fors hogere belastingen op eigen huis en andere vormen van vermogen.

De overheid moet op de eerste plaats flink minder geld uitgeven. Dat is de sleutel van een bloeiende economie, zorgt voor minder inflatie en zorgt ervoor dat de lasten voor werkende Nederlanders omlaag kunnen. Ondanks een aantrekkelijke economie, lukt het sinds de

coronapandemie niet om het aandeel van de overheid in de economie te verlagen.¹⁵⁰ De overheid is dus flink meer gaan uitgeven, waarbij vooral de herverdelende uitgaven hard stijgen. Inmiddels is meer dan de helft van de uitgaven van de Rijksoverheid bestemd voor zorg en sociale zekerheid¹⁵¹ en is twee derde van de groei van de Rijksoverheid aan sociale uitkeringen te wijten.¹⁵² De VVD heeft daarnaast in deze agenda richtingen aangewezen waarin bijvoorbeeld in de zorg de kosten kunnen worden terugschroefd.

Om te voorkomen dat de middenklasse een steeds groter deel van hun inkomen aan belasting betaalt, moet de overheid daarom minder geld uitgeven, zodat herverdelende uitgaven niet harder groeien dan de economie. Concrete stappen die de VVD nu wil nemen zijn het alternatief koppelen van de bijstandsuitkering en de werkloosheidsuitkering en het maximeren van de groei van de zorgkosten. De VVD wil op termijn extra stappen zetten die zorgen voor een kleinere overheid en meer geld in de portemonnee van de middenklasse. Onze plannen zullen – zoals altijd – in het eerstvolgende verkiezingsprogramma netjes doorgerekend worden. En voorstellen die wij in de Kamer doen zijn altijd voorzien van financiële dekking, en voldoen aan de begrotingsregels.

De VVD is ervan overtuigd dat alleen een groeiende economie ervoor kan zorgen dat de werkende middenklasse erop vooruitgaat. Deze Agenda voor Werkend Nederland zorgt er daarom voor dat werken meer gaat lonen en dat ondernemers de ruimte hebben om in Nederland goed te ondernemen. Dat zorgt op lange termijn voor groei en meer financiële ruimte voor lastenverlichting.

¹⁵⁰ “Dashboard overheidsfinanciën”, CBS (2022). [Dashboard Overheidsfinanciën | CBS](#).

¹⁵¹ Kamerstukken II 2024–2025, 36600 nr. 1

¹⁵² “Overheidsfinanciën 2023”, CBS (2024). [Overheidsfinanciën 2023 | CBS](#).

